



Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijk en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>



133/1

H E T R E G T

VAN DE

ERFGENAMEN VAN DEN GENERAAL VAN DAMME,

TOT HET INDIJKEN VAN AL DE DAARTOE VATBARE

SCHORREN EN GRONDEN

IN HET ZWIN.

BETOOG VAN MR. EGBERTS RISSEEUW,

ADVOCaat TE OOSTBURG.



MIDDELBURG,
DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

1856.



H E T R E G T

VAN DE

ERFGENAMEN VAN DEN GENERAAL GRAAF VAN DAMME,

TOT HET INDIJKEN VAN AL DE DAARVOOR VATBARE

SCHORREN EN GRONDEN IN HET ZWIN.

Onder de verschillende stelsels, die sinds eenige jaren door het Nederlandsche gouvernement zijn ingevoerd en toegepast, mag men als een allezins zonderling stelsel noemen, dat hetwelk het Bestuur der Domeinen omtrent de schorren in Staats-Vlaanderen aangenomen heeft.

Men hoort niet één staatkundig gesprek voeren, men leest geen enkel politiek geschrift, of men hoort en men leest luide klagten over het steeds toenemende pauperismus, en over de verpligting van het gouvernement om maatregelen daar tegen te nemen. Het gouvernement geeft er gehoor aan; allerlei soort van belastingen worden afgeschaft, en vermits een rijke bron tot ondersteuning der arbeidende klasse in den landbouw wordt gevonden, ziet men schatten aanwenden om dorre heiden in mager bouwland te herscheppen; ziet men onbedenklijk kostbare droogmakerijen ondernemen, om twijfelachtigen grond uit den schoot der wateren te voorschijn te brengen. Maar de schorren van Staats-Vlaande-

ren, die wezenlijke goudmijnen, in *betrekkelijke* waarde verre overtreffende die van Californie en Australie, liggen sinds jaren zonder eenig nut of voordeel niet alleen, maar worden overgegeven aan bederf, het zij door te sterken opwas, het zij door verzanding!

Verbetering der middelen van gemeenschap is het onderwerp, waarmede zoo wel het algemeen bestuur, als de gewestelijke en plaatselijke besturen, zich onvermoeid bezig houden. Men is het eens dat geen gewest zoo zeer behoefte daaraan heeft als Staats-Vlaanderen, maar de opgeslikte zeeboezems van het Zwin, van den Braekman en van het Hellegat, door welker geheele of partiële indijkingen de verschillende gedeelten van Staats-Vlaanderen tot één geheel zouden gebragt worden, moeten in den toestand van ontoegankelijk moeras blijven liggen.

De zoo kostbare landerijen van het voormalig kanton Sluis bederven, door gebrek aan uitloozing hunner wateren; de zoo belangrijke stad Sluis gaat te gronde, door het gemis van hare middelen van scheepvaart. Op den Staat, zegt men, rust de zedelijke verplichting om in een en ander te gemoet te komen, en het gouvernement stemt dit toe. Sinds langen tijd houdt men zich bezig met het maken van plannen en met het beramen van middelen, om de tonnen schats te bekomen die het uitwaterings- en scheepvaarts-kanaal moet kosten, maar het eerste en gereedste en eenvoudigste middel, dat wordt niet te baat genomen. Dat men den eigenaren en den Concessionarissen van de schorren in het Zwin vergunne om dien verlanden zeearm te bedijken boven de haven van Sluis, en de weg is gevonden om voor geringe kosten genoegzaam geschikte afwaterings-kanalen daar te stellen; dat men aan de stad Sluis de gronden harer haven afsta, en de fondsen zij gevonden om de binnenhaven met de vaart naar Brugge te vereenigen.

En waaraan, vraagt men, is het toe te schrijven dat die bedijkings-werken niet tot stand worden gebragt? Eenig en alleen daaraan, dat het Domein sinds een tiental jaren voor principe heeft aangenomen, al de regten van bezitters van schorren te betwisten, kostbare en langdurige processen in te stellen, en als dwangmiddel het weigeren van octrooi tot indijking te gebruiken.

Dat kort na de herstelling van Nederland, met het uitreiken van constitutieve titulen van

bedijkte en onbedijkte gronden niet altijd met de vereischte oplettendheid werd gehandeld, moge waar zijn, en van dien kant zou bij eene oppervlakkige beschouwing, een tegenovergesteld uiterste als verschoonlijk kunnen voorkomen. Maar het Domein was in zijne processen niet gelukkig; in verreweg de meeste, om niet te zeggen in alle, succombeerde het bestuur, en het eenige succes heeft daarin bestaan, dat door het weigeren van de verlangde indijkingen de regthebbenden genoodzaakt werden om, wilden zij eenig genot hebben van hunnen eigendom, transactien te sluiten. Reeds in 1828 was de indijking van het Hellegat gearresteerd. De gebeurtenissen van 1830 verhinderden dezelve, maar toen die zwaarigheid was weggenomen, trad het Domein op met zijne vreemde sustenuen, en de eigenaren, wilden zij eenige inkomst genieten, waren genoodzaakt te transigeren, tegen afstand van $\frac{1}{4}$ door de familie GEENE c. s., en van $\frac{1}{3}$ door de Gentsche godshuizen werd de bedijking van het binnenste gedeelte van het Hellegat vergund, en de eigendom van het buitenste gedeelte werd aan die zelfde godshuizen en de Ambachtsheeren van Zaamslag toegekend, tegen afstand van de helft. Maar dat alles gebeurde nadat de schorren gedurende lange jaren renteloos hadden gelegen, en menigte van kleine landbouwers en arbeiders van een bestaan en van werk beroofd moesten blijven.

Over regten tot indijking en van eigendom van schorren in oostelijk Staats-Vlaanderen zijn nog verschillen en processen aanhangig; die evenwel over schorren in het westelijk deel waren afgedaan, maar nu men meende dat er niet meer van gehoord zoude worden, dat vooral de indijking van het Zwin zou worden toegestaan, nadat de Prins Willems-polder in dat vooruitzicht almede een groot deel zijner eigendommen, toegekend bij regterlijk gewijsde in het hoogste ressort gewezen, had afgestaan — nu treedt het Domein op tegen hem aan wien het Zwin in concessie ter bedijking is afgestaan; en na 48 jaren lang de regten uit die concessie voortvloeiende, gerespecteerd en gemainteneerd te hebben; na de regten van dien concessionaris voor Regtbanken en Hoven te hebben bijgebracht en zich daarop beroepen te hebben, tot bestrijding der eigendoms-regten van Prins Willems-polder en verschillende perceelen schorren in het Zwin, komt het bestuur der Domeinen tegen zijne eigene daden op en betreft den concessionaris, om te zien verklaren dat

het regt van concessie zich alleen bepaalt tot de schorren, tijdens de uitgifte links en rechts der geul van het Zwin aanwezig, maar dat de meerdere grootte die deze schorren door opwas of verlanding van den zeearm hebben verkregen, in de concessie niet is begrepen.

Dat proces is al wederom met geen ander doel ingesteld, dan om de indijking tegen te houden en zoowel den concessionaris als de Prins Willems-polder (eigenaar zoo als boven is gezegd, van een groot deel der bedijkbare schorren) te beletten het gouvernement in regten te vervolgen, tot het verleenen van vergunning om te bedijken of vergoeding van de geleden en verder te lijden schade, ten gevolge van het willekeurig weigeren der begeerde toestemming. Die weigering, heeft het Domein in een proces voor den Hoogen raad gezegd, is het gevolg daarvan, dat de concessionaris eenen langeren termijn van genot der door hem in te dijen landen pretendeert, dan het Domein vermeent te moeten gedoogen. Het bestuur bekent dus formeel ook nu wederom zich te willen behelpen met het aangenomen dwangmiddel; maar daargelaten dat dit eene reden is welke den toets niet kan doorstaan en waaromtrent harde woorden gebruikt zouden worden, zoo een particulier dezelve opgaf; daargelaten dat de kwestie over den duur van genot door den concessionaris, even goed na de indijking als vóór dezelve kan worden gevoerd, gaan de onberekenbare voordeelen, voor Sluis in het bijzonder en het geheele gewest in het algemeen, voortdurend te niet, zoo als het verlies hetwelk de weigering, die nu dagteekent van 1844, zeer verre de waarde van het geheele schor overtreft.

Van het zonderlinge van het stelsel van het bestuur der Domeinen, hetwelk zoo geheel in strijd is met de aangenomen principes hier boven geschetst, levert het proces tegen de concessionarissen tot indijking van het Zwin een sprekend voorbeeld op. — Of dat proces eerlijk en regtvaardig is, en of het met bepalingen der wet kan verdedigd worden, zal eenieder die zich de moeite van het onderzoek der procedure wil getroosten, kunnen beoordeelen.

Om dat onderzoek met oordeel te kunnen doen, is het volstrekt noodzakelijk dat men vooraf bekend zij gesteld met het navolgende:

Beknopt overzicht omtrent den oorsprong der concessien van schorren in Staats-Vlaanderen in het algemeen, en die aan den Generaal VAN DAMME verleend, in het bijzonder.

Nadat in de 15de en 16de eeuwen het gedeelte van den Linker Schelde-oever, nu bekend onder de benaming van Westelijk Staats-Vlaanderen, door hevige stormvloedën was geteisterd, en het gewest, hetwelk een geheel met Vlaanderen had uitgemaakt, in verschillende kleine eilanden was verdeeld, werden deze in het jaar 1583 ten gevolge van den oorlog met Spanje ten eenenmale verwoest en door de inwoners verlaten. Van Sluis tot Hulst bestond niets dan een uitgestrekt moeras, waarin zich de puinhoopen der verwoeste dorpen vertoonden. Na de verovering van Sluis in 1604 werden de minst geruineerde gedeelten van Aardenburg, Oostburg en Biervliet bewald, het nieuw IJzendijke werd gesticht, en op de hoogste gedeelten der ondergevlode landen die menigte van Schansen en Forten aangelegd, waarvan de namen en overblijfselen nog bekend en aanwezig zijn. De inwoners keerden terug, en van lieverlede werden kleine herdijkingen ondernomen. Het land van het Oostburger Ambacht behoorde nagenoeg geheel aan de Hooge Geestelijkheid in Vlaanderen. De Raadpensionaris CATS wist middel om die landen in admodiatie, tegen verpligting om dezelve te beverschen, te bekomen, en weldra was de herdijking van een zeer aanzienlijk deel van dat kwartier tot stand gebragt; zijne nazaten zetteden deze werken voort; aanzienlijke Zeeuwen vervolgden dezelve, met dat gevolg dat, toen de Hoofdplaat was bedijkt, in Westelijk Staats-Vlaanderen niets meer gemeen met de zee overbleef dan het Zwin en den Brackman met derzelve zijtakken.

Toen Staats-Vlaanderen bij Frankrijk was ingelijfd, werd de wet van 22 Nov./1 Dec. 1790 aldaar toepasselijk verklaard, en krachtens dezelve al de schorren aan het Domein van den Staat toegevoegd. Nu vereenigden zich sommige inwoners van het gewest, en vroegen octrooi om de schorren in de steeds meer verlandende boezems van het Zwin en van

den Braekman te mogen indijken. Niet zoodra evenwel waren deze verzoeken bekend, of er vormden zich verschillende buitenlandsche Societeiten, die de voorkeur boven de inwoners van het gewest verzochten.

Het gouvernement was van oordeel dat op de verlangde octrooijen de wetten, voormaals in Frankrijk op het stuk van droogmakerijen en ontginning van woeste gronden in vigeur, moesten toegepast worden, gewijzigd evenwel volgens de wet van 24 Augustus 1790; maar dewijl toen aan geenerhande faveur of privilege mogt gedacht worden, besloten de consuls dat de uitgifte ten titule van concessie zoude geschieden en dat het regt daarop in het openbaar zou worden geveild. Bij kennisneming van dat besluit legden al de verzoekers de handen in elkander, en verklaarden in het openbaar niet te zullen dingen, omdat het onderwerp daarvoor niet vatbaar was. Het hooger gezag werd van de gegrondheid van dit laatste overtuigd, keerde tot het oude terug, en op 16 julij 1802 stelde het bestuur der Domeinen in het Departement der Schelde voor: »Dat twee oppervlakten schorren, de eene bij Sluis en de andere bij Hoofdplaat en Biervliet, aan zekere Compagnie OTTEVAERE in concessie zouden uitgegeven worden.» De uitgifte volgde, en bij consulaire besluit van 8 September 1802 werd aan den concessionaris den last opgelegd om de voor dadelijke beversching vatbare gronden in te dijen binnen de twee jaren, om daarvan het genot te hebben gedurende eenen termijn van 32 jaren; om de buitendijks blijvende schorren almede in te dijen, naar gelang zij daarvoor vatbaar zouden worden en eene genoegzame oppervlakte zouden verkregen hebben, desgelijks tegen een 32jarig genot, te rekenen van den dag waarop elke nieuwe indijking voltooid zoude zijn. De jaarlijks te betalen pacht prijs voor de bedijkte gronden werd gesteld op 7 fr. 20 centimes voor iederen bebouwbaren Bunder, terwijl voor de onbedijkte Schorren 600 frs. 's jaars zoude moeten worden betaald.

Niet zoodra was deze concessie bekend, of de eerste verzoekers traden met meerder aandrang te voorschijn, en dewijl in het Zwin nog geene voor dadelijke indijking vatbare schorren aanwezig waren, sloegen zij het oog op de schorren in den Braekman. Ook nu evenwel moesten zij wijken, en bij een besluit van 29 Thermidor Jaar XII (. . — 1804)

werden al de schorren in den Braekman en die in oostelijk Staats-Vlaanderen, van af Terneuzen tot bij Antwerpen, in concessie afgestaan aan eene Compagnie, bekend onder den naam van: Compagnie BLEMOND. De voorwaarden waren nagenoeg de zelfde als die voor de Compagnie OTTEVAERE vastgesteld, met dit verschil alleen dat de pacht prijs voor de bedijkte gronden op 12 francs werd bepaald, en die voor de onbedijkte gronden volgens waardering door deskundigen.

Middelkerwyl was het Zwin hooger opgewassen en de zijtakken, de Aardenburger haven en het Oostburgsche kanaal namelijk, waren ten eenenmale verland. De eerste verzoekers wendden zich andermaal tot den Souverein, en verzochten concessie voor al die gedeelten van het Zwin welke in de concessie OTTEVAERE niet waren begrepen, onder gehoudenheid dezelve te bedijken naar gelang zij daarvoor vatbaar zouden worden, tegen een 50jarig genot, te rekenen van den dag van elke bedijking, en om wijders te voldoen aan al die verplichtingen welke op het stuk van indijkingen sinds oude tijden regtens waren aangenomen. Voor de ingedijkte gronden boden zij aan 12 francs in het jaar per bouwbaaren bunder, en voor de vloeijende schorren 1 franc.

De Concessie OTTEVAERE, niet tevreden met de schorren door haar aangewezen tegenover Sluis, bij Hoofdplaat en Biervliet, bestreed ook wederom dit verzoek en hield vol dat geheel het Zwin met deszelfs zijtakken in hare concessie was begrepen. Van weerszijden werd niets ontzien om de respectieve sustenuen goed te maken en om het verlangde doel te bereiken. Er ontstond een bittere strijd, waarvan de generaal VAN DANME kennis kreeg, en dit bracht er hem toe om aan keizer NAPOLEON den volgenden brief te schrijven :

»Sire, j'ose espérer assez des bontés de Votre Majesté pour vous adresser directement une demande, à la quelle j'attache le plus grand prix. Il existe près l'Ecluse et aux environs d'Oostbourg, Zuidzande en Retranchement, dans le pays de Cadzand, département de l'Escaut, environ douze cent mesures de terre, couvertes autrefois par les eaux, maintenant mises à sec par le temps mais encore incultes. Ce terrain demande de grands frais pour être mis en valeur ; l'entretien des digues n'en demande pas moins, et si Votre Ma-

„Jesté daignait m'en accorder la jouissance pour le terme et aux conditions qu'il Lui plairait de désigner, Elle améliorerait mon existence, par un moyen en même temps avantageux pour l'Etat.

» Cette demande a été faite, il y a quelque temps, au ministre des finances, par une société d'habitans du pays, qui déjà a obtenu de Votre Majesté une pareille concession. J'ai cru pouvoir néanmoins mettre mon espoir dans Votre munificence, et quelque soit la décision de Votre Majesté, je n'ai d'autre désir que celui de me rendre digne de ses bienfaits.”

Deze brief, gedagteekend den 16 Nivose, jaar XIII, welke door het Domein in een ander geding is geproduceerd, verdient opmerking, omdat hij doet zien dat alles wat in der tijd gezegd is omtrent min geoorloofde middelen die de generaal in het werk zoude hebben gesteld, geheel bezijden de waarheid is; maar boven alles omdat bewezen wordt dat de generaal blootweg de voorkeur verzocht boven de andere reclamanten; zich onderwierp aan de conditien welke hem voorgeschreven zouden worden, en mitsdien, die voorkeur hem zijnde verleend, de conditien zijner concessie moeten getoetst worden aan de soumissien waarvan in den brief wordt gesproken, zoo wel als aan de voorwaarden bij de reeds verleende concessien vastgesteld.

Hoe groot ook 's generaals invloed ware, en in welke blakende gunst hij bij den keizer mogt staan, ging het met het verleenen zijner bede minder vlug van de hand. De compagnie OTTEVAERE leverde hem eenen harden strijd, en nadat beslist was dat die compagnie op geene andere schorren in het Zwin regt had dan op die tegenover de stad Sluis, werd den generaal de voorkeur geschonken boven de allereerste verzoekers, waarvan boven is gesproken, en bij keizerlijk decreet van 8 Fructidor jaar XIII en opgevolgde acte van 7 Brumaire jaar XIV (27 Sept. 1805) werd hem verleend de volgende concessie:

LE PRÉFET DU DÉPARTEMENT DE L'ESCAUT,

Vu le décret impérial en date du 8 Fructidor dernier, dont la teneur suit :

Au camp impérial de Boulogne, le 8 Fructidor an XIII.

NAPOLÉON, empereur des Français, vu les offres faites par le général de division VAN DAMME, grand-officier de la Légion d'Honneur, pour obtenir la concession de terrains inondés par la mer, connus sous le nom de polders ou schorres et situés dans le département de l'Escaut, les quels polders ou schorres désignés au plan, annexé à la minute du présent décret, sont reconnus conformément auxdits plans, savoir :

No. 1. Pordre ou schorre de la contenance de 130 arpens au plus ou 121 arpens 23 perches au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 2. De 150 arpens au plus ou 144 arpens 232 perches au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 3. De 190 arpens au plus ou 182 arpens 67 perches au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 4. De 70 arpens au plus ou 66 arpens 12 perches au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 5. De 20 arpens au plus ou 18 arpens 172 perches au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 6. De 22 arpens au plus ou 21 arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 7. De arpens au plus ou arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 8. De arpens au plus ou arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 9. De arpens au plus ou arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 10. De arpens au plus ou arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 11. De arpens au plus ou arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 12. De arpens au plus ou arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 13. De arpens au plus ou arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

No. 14. De arpens au plus ou arpens au moins, lavés en teinte verte sur ledit plan.

Lesquels schorres ou poldres, situés entre les anciennes ou nouvelles digues et le bras de mer nommé Swin, sont quant aux numéros 1, 3, 9, 10 et 11 au nord dudit bras de mer, et aux numéros 2, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13 et 14 au midi dudit bras de mer.

NOUS AVONS DÉCRÉTÉ ET DÉCRÉTONS CE QUI SUIT :

Art. 1.

Le préfet du département de l'Escaut est autorisé à passer bail desdits terrains pour cinquante-deux années à commencer du premier Vendémiaire prochain, audit général VAN DAMME, aux conditions suivantes :

1. Le général VAN DAMME sera tenu d'endiguer les terrains susceptibles d'endiguage, le tout d'après les plans et sous la direction de l'Ingénieur des ponts et chaussées du département.
2. De payer pour chaque année, à compter du premier Vendémiaire an XVI, sept francs vingt centimes pour chaque arpent de terrain compris dans les premières digues, d'après l'arpentage qui en sera fait.
3. De payer pour ces mêmes terrains pendant les deux années accordées pour l'endiguage, une somme annuelle de quinze cents francs.
4. De payer à compter du premier Vendémiaire prochain pour chaque année, six cents francs pour les portions de terrains qui ne sont pas encore susceptibles d'être compris dans l'enceinte des digues et ce jusqu'à nouvel endiguage.
5. D'endiguer aux mêmes clauses et conditions que les premiers terrains tous ceux hors des digues qui, à dire d'experts nommés par le préfet du département, seront par la suite jugés susceptibles d'être endigués et présenteront une quantité de terrain suffisante pour couvrir les frais ordinaires de ces entreprises.
6. De rendre, à la fin de sa jouissance, en bon état les digues nécessaires à la conservation des terrains compris dans la concession.
7. D'acquitter la contribution foncière sur le taux déterminé par les lois sur les terres vagues et vaines et marais desséchés.
8. De fournir un cautionnement en immeubles de cent mille francs, lequel, en cas que par des digues subséquentes on garantisse complètement les premières, sera appliqué à la garantie et sureté des dernières entreprises.

Art. 2.

Le général **VAN DAMME** ne pourra concéder tout ou partie de la jouissance qui lui est accordée par le présent décret, qu'aux clauses et conditions ci-dessus stipulées, de l'exécution desquelles il demeure garant.

Art. 3.

Le Ministre des finances est chargé de l'exécution du présent décret.

(Signé) **NAPOLÉON.**

Par l'Empereur,

Le secrétaire d'état,

(Signé) **HUGUES B. MARET.**

Pour copie conforme :

Le ministre des finances,

(Signé) **GAUDIN.**

Vu la procuration notariée donnée le 18 Fructidor dernier par le général **VAN DAMME** au sieur **PAREISIS**, notaire à Cassel, laquelle a été enregistrée à Lille, le même jour.

Déclare, conformément au décret précité, donner en bail au général **VAN DAMME**, dans la personne du sieur **PAREISIS**, notaire, son fondé de pouvoirs, lequel ici présent déclare de son côté accepter en bail les terrains désignés dans le décret précité ainsi que dans la carte y annexée, qui a été reconnue et paraphée par nous préfet et ledit sieur **PAREISIS**, aux charges, clauses et conditions transcrites ci-après, savoir :

1. Le bail est passé pour le terme de cinquante-deux ans, qui ont commencé à prendre cours à dater du premier Vendémiaire dernier (23 Septembre).

2. Le général **VAN DAMME** sera tenu d'endiguer les terrains susceptibles d'endiguage pendant les deux premières années de son bail d'après les plans et sous la direction de l'ingénieur en chef des ponts et chaussées du département. Il sera déposé un double de chaque plan d'endiguage au secrétariat de la préfecture. Cette marche sera suivie pour tous les dessèchemens qui seront entrepris par le concessionnaire d'après le présent bail.

3. Le concessionnaire payera, à titre de bail pour chaque année, à compter du premier Vendémiaire an XVI (23 Septembre), sept francs vingt centimes pour chaque arpent de terre compris dans les premières digues, d'après l'arpentage qui en sera fait par deux experts qui seront nommés contradictoirement, l'un par le préfet et l'autre par le concessionnaire; en cas de difficulté il sera nommé un troisième pour les départager. La redevance stipulée par le présent article sera payée dans la caisse du receveur des domaines à Oostbourg avant le trente Vendémiaire (22 Octobre) de chaque année, sous peine d'y être contraint.

4. Le concessionnaire payera pour lesdits terrains, pendant les deux premières années de son bail, une somme de quinze cents francs, laquelle sera également versée dans la caisse dudit receveur avant le trente Vendémiaire (22 Octobre) qui suivra chaque échéance, sous les peines stipulées ci-dessus.

5. Le concessionnaire payera également, chaque année avant la susdite époque et au même receveur et sous les mêmes peines, une somme de six cents francs pour les parties des terrains qui ne sont pas encore susceptibles d'être compris dans l'enceinte des digues jusqu'à nouvel endiguage.

6. Le concessionnaire sera tenu d'endiguer, aux mêmes charges et conditions que les premiers terrains, tous ceux hors des digues qui à dire d'experts nommés par le préfet du département, seront par la suite jugés susceptibles d'être d'endigues et présenteront une quantité de terrain suffisante pour couvrir les frais extraordinaires de ces entreprises. Le concessionnaire aura le droit de provoquer près du préfet l'envoi d'experts pour s'assurer de la possibilité de nouveaux endiguages.

7. Le concessionnaire est tenu de rendre à la fin de sa jouissance en bon état les digues nécessaires à la conservation des terrains compris dans la présente concession. Cet état sera constaté d'un côté par l'ingénieur en chef du département, et de l'autre par un expert nommé par le concessionnaire; si les ouvrages ne sont pas trouvés en bon état d'entretien, il y sera travaillé aux frais du concessionnaire, et ces dépenses pourront être prélevées sur le cautionnement dont il sera parlé ci-après.

Art. 8.

Le concessionnaire acquittera la contribution foncière sur le taux déterminé par les lois pour les terres vagues et vaines et marais desséchés.

Art. 9.

Il fournira, dans le délai de deux mois, un cautionnement en immeubles de cent mille francs, lequel en cas que par des digues subséquentes on garantisse complètement les premières, sera appliqué à la garantie et sûreté des dernières entreprises; ce cautionnement devra être agréé et accepté par le préfet.

Art. 10.

Le concessionnaire ne pourra concéder tout ou partie de la jouissance qui lui est accordée par le présent décret qu'aux charges, clauses et conditions stipulées, de l'exécution desquelles il demeurera garant. Il ne pourra être donné aucun sous-bail sans que l'acte n'en ait été au préalable déposé à la préfecture pour être examiné et approuvé, lorsqu'il ne contiendra rien de contraire aux stipulations de la présente concession.

Art. 11.

Dans le cas où quelques parties des terrains, faisant partie de la présente concession, seraient réclamées, les prétendants droit auxdits terrains seront tenus de produire leur titre devant le préfet qui y statuera dans les trois mois de la publication qui sera faite du bail; et ceux dont les réclamations seront reconnues fondées seront tenus de payer au concessionnaire, avant d'entrer en possession et d'avoir droit à la jouissance, chacun en raison des terrains qu'ils auront justifié leur appartenir. Les frais d'endiguage desdits terrains seront payés soit à l'amiable, soit à dire d'experts.

Art. 12.

Les frais de la levée du plan des terrains compris dans cette concession, ceux du timbre et de l'enregistrement, les frais d'expédition et tous autres relatifs au présent bail, seront supportés par le concessionnaire qui les payera comptant.

Fait à Gand, le 7 Brumaire an XIV.

Signé L. PARETIS et FAIPOULT.

Onmiddellijk na de onderteekening der acte van 7 Brumaire jaar XIV had de bij art. 11 derzelve voorgeschrevene afkondiging door middel der vlaamsche en fransche dagbladen van het departement, zoo wel als door middel van publicatie door de gemeentebesturen plaats. Die afkondiging verdient alle aandacht, omdat zij bewijst hoe van het eerste oogenblik af aan, de concessie voor zoo veel het onderwerp derzelve betreft, werd verstaan. Zij luidt als volgt:

» LE PRÉFET DU DÉPARTEMENT DE L'ESCAUT etc.

» Donne avis que par bail en date du 7 de ce mois il a été concédé à mr. le général VAN DAMME, pour le terme de cinquante-deux ans, *les terrains inondés dit schorren ou alluvions, situés dans le bras de mer nommé le Swin ; depuis la mer du Nord jusqu'à la digue en briques, nommé Backers-polder, ainsi que ceux situés dans le canal d'Ardenbourg.*»

» En conséquence tous prétendans à quelque droit de propriété dans lesdits terrains, sont interpellés conformément à l'art. 11 de la concession, à faire valoir leurs droits par réclamations, appuyées de titres authentiques, dans les trois mois à dater du jour de la publication du présent avis.

Tous ceux qui, passé ce délai, n'auront pas fait de réclamation, seront, **conformément aux anciens usages**, censé avoir renoncé à tous droits de propriété auxdits schorren, etc., etc., etc.

» Le présent avis sera traduit dans les deux langues et adressé aux maires de ce département, qui en feront la publication, et affiché dans les formes voulues et aux lieux usités.

» Gand le 21 Brumaire an XIV" etc., etc., etc.

Alle aandacht, zegt men, verdient deze afkondiging, want in de daad zal ieder die dezelve leest, verbaasd er over staan hoe het Domein, na openbaar bekend gemaakt te hebben, »dat de *verdrongen landen in het Zwin van af de Noordzee tot bij Bakkers-polder* in concessie zijn uitgegeven," en na voortdurend en onafgebroken gedurende 48 jaren de concessie

alzoo te hebben verstaan en te *hebben doen uitvoeren*, alsnu voor den regter durft komen volhouden, dat de concessie zich alleen bepaalt tot de in 1805 aanwezige schorren langs de zeedijken die het Zwin links en regts beperken, en dat de meerdere uitgestrektheid welke deze strooken ten gevolge van de natuurlijke verlanding van het Zwin hebben verkregen, in de concessie niet begrepen zoude zijn !

De eerste daad van uitvoering der concessie bestond in het openbaar verpachten van al de gronden en schorren in geheel het Zwin aanwezig, terwijl in 1805 en 1807 de indijking werd tot stand gebracht van de daarvoor vatbare schorren, zijnde voor zeer verre weg het grootste gedeelte van die, aangewezen sub nis. 1 à 6 van het decreet van 8 Fructidor jaar XIII.

De eerste indijking betrof den zijtak van het Zwin, toen genaamd Oostburgsch kanaal, en werd op last van het gouvernement daargesteld, met het doel, zegt het daartoe betrekkelijk besluit, om den opwas van de andere gedeelten van het Zwin te bevorderen. De polder werd genoemd *Bekkens-polder*, maar toen bij keizerlijk decreet van 19 oktober 1806 was beslist, dat het schor waaruit de polder was bedijkt, niet behoorde tot de concessie OTTEVAERE, maar deel maakte van de concessie VAN DAMME, stelde deze na voorafgaande betaling der kosten van indijking, zich in het bezit en veranderde den naam van *Bekkens-polder* in dien van *Austerlitz-polder*.

De opvolgende bedijking was die van den algemeen bekenden Sophia-polder, waardoor het land van Aardenburg aan dat van Oostburg werd gehecht. Daarna volgde in 1813 —1814 de beversching van de Aardenburger haven, terwijl in 1827 het gedeelte van het Zwin, opgewassen voor de zeedijken der Austerlitz-, Sophia- en Aardenburgerhaven-polders werd ingedijkt onder de benaming van *Diomedes-polder*.

Dit laatste werk bevorderde de verlanding van het Zwin ten allersterkste, zoo dat reeds in 1842, van af den Diomedesdijk tot op de hoogte der haven van Sluis, niets meer van het Zwin te zien was dan eene effene schorren vlakte, waarin slechts twee killen werden gevonden. — De erfgenamen van den generaal VAN DAMME, die in 1830 was overleden, maakten zich dan ook gereed om de vereischte magtiging te vragen, toen zij bij brief van

den agent der Domeinen te Sas van Gend, geschreven op last van het hoofdbestuur, den 22 Maart 1843, daartoe werden vermaand en hun de redenen werden afgevraagd waarom, vermits eene zeer groote oppervlakte schorren voor dadelijke bedijking vatbaar, in het Zwin aanwezig was, zij niet voldeden aan de verplichtingen, hun bij Art. 5 van het concessioneel decreet opgelegd.

Bij brief van 12 April 1843 verklaarden de concessionarissen zich bereid aan het verlangen van het Domein te voldoen, en stelden alle verdere daartoe noodige maatregelen in het werk. Inmiddels was proces gerezen tusschen den Prins Willems-polder en het Domein over den eigendom van een deel der in te dijen schorren, en werd hetzelfde in het voordeel van den eersten beslist. Deze, kennis gekregen hebbende van het verlangen van het Domein en de concessionarissen, wendde zich tot het Gouvernement met de bede dat bij de te verleenen magtiging tot bedijking op de regten van den Prins Willems-polder gelet zoude worden.

Aan dit verzoek werd gehoor gegeven, en op den 29 Julij 1846 werden de belanghebbenden opgeroepen voor den Districts-Commissaris te Sluis, daartoe gedelegeerd door Zijne Exc. den Gouverneur van Zeeland, bij besluit van den 18 te voren, » ten einde, alvorens op de ingediende adressen om vergunning te erlangen tot bedijking van schorren in het Zwin werd beschikt, overeenkomstig het verlangen der departementen van Binnenlandsche Zaken en Financien, zoo mogelijk alle punten van verschil dienaangaande te regelen.»

Blijkens het daarvan opgemaakte proces-verbaal leverde de bijeenkomst het volgende resultaat op:

» Dat Prins Willems-polder zich zoude tevreden houden met eene beschikking, waarbij aan de concessionarissen vergunning werd verleend tot door hen voorgestelde bedijking, onder voorbehoud der betwiste regten van Prins Willems-polder op een deel der te bedijken schorren, en onder voorwaarde dat het werk in het openbaar zou worden aanbesteed; met welk een en ander door de concessionarissen genoeg werd genomen.»

Men meende nu de vergunning spoedig zoude volgen, maar men bedroog zich, want na

zeer vele *démarches* kwam eindelijk het besluit, dat de vergunning *voor alsnog* niet verleend kon worden zoo lang de concessionarissen en Prins Willems-polder zich niet onderling hadden verstaan.

Dit besluit deed den concessionarissen begrijpen dat men het hoofdbestuur der Domeinen van deszelfs zienswijze, uitgedrukt bij den brief van 22 Maart 1843 had weten terug te brengen, en bij exploit van 3 October 1850 dagvaardden zij den Staat voor den Hoogen Raad der Nederlanden, onder meerder, om de noodige autorisatie te verleen tot indijking van de ten processe omschrevene gronden.

Langdurig was wederom dit proces, en de vordering werd afgewezen, hoofdzakelijk op grond dat de voorloopige administratieve maatregelen, voorgeschreven bij Art. 5 van het concessioneel decreet en bij Art. 6 der opgevolgde acte, niet waren geprovoceerd.

Dadelijk werd hieraan voldaan, en toen de rapporten en plannen van de door den heer Commissaris des Konings benoemde deskundigen in handen der concessionarissen waren gekomen, maakten zij zich gereed tot het instellen eener tweede actie voor den Hoogen Raad; de dagvaarding waarbij alles aangevuld werd, wat bij de eerste had ontbroken, was reeds gereed, toen het bestuur der Domeinen het pad afsneed door de actie in te stellen waarover in dezen gehandeld wordt.

PROCEDURES.

Bij introductieve dagvaarding poseerde het Bestuur der Domeinen:

» Dat bij Keizerlijk Decreet van den 8 Fructidor, jaar XIII, in verband met het *arrêté* van den Prefect van het Departement der Scheide van den 7den Brumaire, jaar XIV, aan der Gedaagden auteur, voor een tijdvak van 52 jaren, in

concessie zijn afgestaan de schorren, *destijds* gelegen in den Zeearm het Zwin, *zoo als die schorren naar ligging en grootte waren aangeduid op het plan aan de minute van dat Decreet vastgehecht.*

» Dat bij gevolg bij dat Decreet van de concessie waren uitgesloten alle platen of eilanden welke zich alstoen in de bedding van dien zeearm bevonden, of daarin later zouden opkomen.

» Dat intusschen de Gedaagden hebben kunnen goedvinden verscheidene in de bedding van het Zwin opgekome en thans als zoodanig daarin zich bevonden hebbende en nog bevindende platen of eilanden, zoo als die hierna zullen worden omschreven, onder hun beheer te nemen.

» Dat derhalve het eischend Bestuur allezins geregtigd is om de bedoelde platen of eilanden aan dat Bestuur te onttrekken, en van de Gedaagden teruggave te vorderen der vruchten welke zij van die gronden hebben genoten of kunnen genieten.”

En concludeerde op grond daarvan :

» Dat het der Regtbank zoude behagen, de Gedaagden te veroordeelen om binnen 14 dagen na de beteekening van het te intervenieren vonnis te abandonneren en ter vrije beschikking van het eischend Bestuur te laten liggen, de volgende in den zeearm van het Zwin gelegene gronden, als :

1. Het gedeelte van de plaat enz.,

(Volgt de beschrijving van tien perceelen, die het eischend Bestuur goedvindt met de benaming van platen of eilanden te bestempelen.)

» Alles met verbod aan de Gedaagden om na de significatie eenige daden van verder beheer, *van welken aard ook*, te plegen.

» Verder enz.

Den 25 April 1854 bejegenden de Gedaagden deze vordering met de volgende

CONCLUSIE VAN ANTWOORD.

» Aangezien het Bestuur der Domeinen heeft goed kunnen vinden om de Gedaagden in regten te betrekken, opdat zij veroordeeld zouden worden'' (Volgtde omschrijving van den eisch en de bijgebragte considerantia.)

» Aangezien en daargelaten dat de perceelen bij eisch omschreven, geen zins als platen of eilanden in de ware beteekenis te beschouwen zijn, de uitlegging welke het eischend Bestuur door deze redenering aan het beweren keizerlijk Decreet zoekt te geven, ten eenenmale in strijd is met den geest en de bedoeling van hetzelfde.

» Aangezien toch dat Decreet niet anders te beschouwen is dan als hetgene wat oudtijds werd genoemd een Octrooi tot indijking, weshalve de bedingen en bepalingen in het stuk voorkomende, moeten getoetst worden aan, en uitgelegd worden volgens het oud Zeeuwsch en Vlaamsch dijkregt.

» Aangezien het ten eenenmale in strijd is met die oude regten, te willen volhouden, dat het vermelden van perceelen en het noemen van aproximatieve uitgestrektheden derzelve, te weeg zoude brengen dat het verleende octrooi zich slechts bepalen zoude tot die perceelen, en uitsluiting zoude bevatten van de meerdere uitgestrektheid die de perceelen door aan- of opwas zouden verkrijgen.

» Aangezien daarenboven de aanduiding van perceelen, zoo als die in het Decreet voorkomt, in verband beschouwd met de bepalingen van de artikelen twee, vijf en zes der Acte van den zevenden Brumaire jaar XIV, juist het tegendeel bewijst van hetgeen het Domein daaruit afleiden wil.

» Aangezien toch het opnoemen van zes perceelen schorren van eene bepaalde grootte, en het beding dat die schorren binnen de twee eerste jaren na dato der concessie zullen moeten ingedijkt worden, vergeleken bij de vermelding van acht andere perceelen van onbekende grootte, welke ingedijkt zullen moeten

worden zoodra zij eene genoegzame oppervlakte zullen verkregen hebben om de kosten der bedijking te dekken, ten allerduidelijkste doet uitkomen, dat het Decreet niet slechts bedoelde de dadelijk aanwezige gronden in het Zwin, maar ook zeer uitdrukkelijk de zoodanige welke gedurende een tijdperk van twee-en-vijftig jaren door verlanding van den zeearm zouden geboren worden.

» Aangezien het herhaaldelijk gewagen van opvolgende indijkingen en de stipulatie, dat voor de gedeelten die nog niet vatbaar zijn voor indijking, jaarlijks zes-honderd francs zal moeten betaald worden, de bedoeling van het Decreet nader bevestigt, en de uitlegging die het Domein daaraan geeft, tot het ongerijmde resultaat zoude leiden dat de keizer een regt verleende *op*, en retributien stipuleerde *wegens* een onderwerp hetwelk niet bestond en niet zoude bestaan.

» Aangezien het verkeerde en bovendien allezijs illoijale van des Eischers voorwenden te meer in het oog valt, wanneer wordt nagegaan dat nu sinds meer dan acht-en-veertig jaren het Domein regulier den gestipuleerden Canon wegens her regt van indijking van al de schorren in het Zwin heeft ontvangen; dat het Bestuur er mede bekend is geweest hoe de verweerders de vloeiende schorren in het Zwin in het openbaar verpachtten, en dat in het jaar 1800 twee en veertig dat zelfde Bestuur voor de Arrondissements-Regtbank te Middelburg zich op de verpachtingen der verweerders heeft beroepen, ter ondersteuning eener exceptie van prescriptie, maar ook tevens aan de Regtbank en later aan het Provinciaal Hof heeft overgelegd eene acte van den drie-en-twintigsten October 1800 twintig, houdende verpachting van alle schorren in het Zwin, en wel inzonderheid ook van die gronden die het Domein nu vordert dat af- en overgegeven zullen worden.

» Aangezien alzóó, en daargelaten wat uit het Decreet van den achtsten Fructidor jaar XIII, en opvolgende acte van den zevenden Brumaire jaar XIV, in voordeel der verweerders en in nadeel van de eischers voortvloeit, het eischend Bestuur nimmer de bevoegdheid hebben kan, om regten te komen betwisten die hetzelfde gedurende acht en veertig jaren heeft erkend; voor de uitoefening van

welke de gestipuleerde retributien zijn betaald en ontvangen, en op welke uitoefening het bestuur zich in regten heeft beroepen als eenen titel tot verkrijging van Eigendom.”

Op deze gronden concludeerden de Gedaagden dat het der Regtbank zoude behagen, het eischend Bestuur te verklaren niet ontvankelijk noch gefundeerd, mitsdien den eisch te ontzeggen met condemnatie in de kosten van het geding.

De woorden voorkomende bij den aanhef van het eerste argument: *Daargelaten dat de perceelen bij eisch omschreven, geenzins als platen of eilanden in de ware beteekenis te beschouwen zijn*” leverden al dadelijk stof aan het eischend Bestuur, om verwickelingen in de zaak te brengen en het proces te rekken. De kwestie toch lostte zich op in de vraag: Of de concessie zich uitsluitend bepaalde tot de in 1805 in het Zwin aanwezige schorren, dan wel of zij tevens bevatte al de gronden die gedurende het 52jarig tijdvak waarvoor de concessie is verleend, in den Zeearm, op welk danige wijze dan ook, zouden ontstaan.

Deze vraag was het welke de verweerders beantwoordden, en met de uitdrukking dat de opgevorderde perceelen niet als eilanden in de ware beteekenis te beschouwen zijn, bedoelden zij alleen te zeggen, dat die perceelen geene eilanden zijn, zoo als die bij de wet en de doctoren worden gedefinieerd. Het eischend Bestuur ondersteunde deszelfs vordering met kadastrale kaarten, allezins naauwkeurig de gelegenheid van het Zwin voorstellende, en niet alleen de breedte van de killen en geulen door de schorren aanwijzende, maar zelfs de diepte van dezelve bij hoog water. De verweerders erkenden deze kaarten en wilden dat dezelve tot grondslag van 's regters beoordeeling zouden worden gelegd. Het eischend Bestuur had dus geen het minste belang er bij om meerder bewijs bij te brengen dan de beroepene kaarten; des echter vorderde hetzelve toegelaten te worden tot het leveren van bewijs door getuigen. De Arrondissements-Regtbank te Middelburg admitteerde, bij vonnis van den 17 Januarij 1855 deze vordering, met dat gevolg dat op den 24, 25 en 26

Mei 1855 een getuigen-verhoor plaats had en 18 getuigen van den kant van het eischend Bestuur werden voorgebragt en gehoord.

Zoo als het gewoonlijk met dergelijke verhooren gaat, liepen de verklaringen uit elkan- der. Hoogstens 4 of 5 hadden eenig denkbeeld van de vragen die hun gedaan werden; zoodanig dat het eischend Bestuur telkens genoodzaakt was van het doen van vragen af te zien. De verwarring in de getuigenissen was zoo groot, dat sommigen wanneer hun aange- wezen werd het laatste gedeelte van het Zwin, een antwoord gaven slaande op den mond van hetzelfde. Een trad in breede beschouwingen en uitleggingen omtrent de gelegenheid der schorren voor den Paspolder en gaf zoo vele détails, dat het bij resumptie bleek dat de man sprak over een polder die sinds meer dan zestig jaren is bedijkt.

Het eischend Bestuur, zoo het schijnt zelf niet regt wetende hoe het met de gelegenheid van het achterste gedeelte van het Zwin is gesteld, heeft eene plaat geschapen die nooit heeft bestaan, zijnde het derde der opgevorderde perceelen op de kaart aangewezen sub litt. I. Die weinige getuigen die verstaanbaar antwoordden, begrepen dan ook van die plaat niets het minste, maar de 17de getuige ging zoo ver, dat hij verklaarde dat hij door de thans nog gedeeltelijk zichtbare geul waardoor die plaat van de schorren van de Oliesla- gers-polder werd gescheiden, *tweemustschepen* heeft zien varen Door eene geul dus die nimmer heeft bestaan, terwijl uit de verklaringen van schippers en visschers wordt bewezen dat de hoofdgeul van het Zwin op de hoogte der aangewezen plaat reeds vóór 50 jaren alleen bevaarbaar was voor kleine hoogaarzen en dan nog slechts bij hoog water. Wat die 17de getuige zeide was slechts onzin, vergeeflijk aan een landbouwer die geheel gedésorienteerd was, maar de 4de getuige is een oud schipper, die wel is waar te kennen gaf, » dat zoo de vragen door den heer Regter-Commissaris, gedaan werden gelijk anderen hem hadden gevraagd, hij dan beter weten zou, wat hij moest antwoorden, » maar des echter helder en ruim uit de borst, stoutweg antwoordde: » Ik weet het best goed Ik ben er goed mede bekend Ik weet prompt de ligging » Die schipper durfde onder solemne eede bevestigen: » de plaat I op de kaart, is een eiland in het midden opgekomen. Meer dan eens ben ik er rondgevaren. Ik voer langs de Olieslagers-polder

heen. Ik ben er rond gevaren, want het was een plaat, daar men van alle kanten rond kon varen. Ik heb dit zelve nog wel gedaan!” En nogthans, het is bewezen, dat noch geul noch plaat heeft bestaan.

De getuigen welke gehoord werden over eene plaat in den mond van het Zwin, op Belgisch grondgebied gelegen, waren het daaromtrent vrij eens, in zoo ver dat zij zeiden die plaat langzamerhand te hebben zien opkomen; terwijl ook omtrent de schorren links en rechts van de haven van Sluis werd gezegd, dat dezelve zijn beginnen op te komen in 1813 of 1814 na de bedijking van den Aardenburger-havenpolder.

Het zoo omslagtige getuigen-verhoor, waardoor zoo heel veel kosten werden gemaakt en de gedaagden meer dan 6 maanden tijd verloren, leverde alzoo geen ander resultaat op dan dat daardoor bewezen wordt, dat, gelijk door de gedaagden was gezegd, de bedijkbare schorren in het Zwin derzelver wording zijn verschuldigd, aan de sints meer dan vijftig jaren begonnen en steeds meer en meer voortgaande opslikking en verlanding van den zeearm, zoodat de kwestie of de opgevorderde perceelen eilanden zijn, in de ware beteekenis volmaakt de zelfde is gebleven; terwijl de hoofd- en eigenlijke vraag noch van verre noch van nabij schijn of schaduw van toelichting heeft ontvangen.

Na afloop van dit getuigen-verhoor diende het eischend Bestuur van de volgende

CONCLUSIE VAN REPLIEK.

»Aangezien de Eischer zijne vordering heeft gegrond op de uitdrukkelijke woorden van het beroepen keizerlijk Decreet van den achtsten Fructidor jaar XIII der Fransche Republiek, in verband met het arrêté van den Prefect van het Departement der Schelde van den zevenden Brumaire jaar XIV.

»Aangezien dan ook de gedaagden in hunne verwerping bij hunne conclusie van antwoord, de juistheid van dien grondslag, naar de letter opgevat, stilzwijgend hebben erkend, door zich uitsluitend op den geest en de bedoeling van gemeld Decreet te beroepen.

»Aangezien echter, hoedanig overigens dat Decreet te beschouwen zij, in allen gevalle geene interpretatie der daarbij gebezigde woorden kan te pas komen, waar die woorden buiten allen twijfel duidelijk zijn.

»Aangezien het derhalve daarbij niet het minste afdoet, of meergemeld Decreet al of niet als een octrooi tot indijking te beschouwen is, en alzoo de bedingen en bepalingen daarin voorkomende, zouden moeten getoetst worden aan — en uitgelegd worden volgens — het oud Zeeuwsch en Vlaamsch dijkregt; daargelaten dat de Concessie is verleend en het Decreet uitgevaardigd onder de Fransche wetgeving, en mitsdien deze veeleer als toetssteen zou moeten gelden.

»Aangezien daarenboven de eischer niet kan toegeven dat het met de door gedaagden beroepene oude regten in strijd zoude zijn, een verleend octrooi te beperken, tot de perceelen welke bij dat octrooi uitdrukkelijk waren vermeld, en waarvan de aproximatieve uitgestrektheid was aangegeven, zoodat alles zou worden uitgesloten wat aan die perceelen later door aan- of opwas zou worden toegevoegd.

»Aangezien toch in vroegere tijden verschillende octrooijen tot indijking zijn verleend geworden, waarin even als in het meergemeld Decreet, beperkende voorwaarden voorkomen.

»Aangezien ook met het gevoelen van partij, de in het decreet zoo naauwkeurig aangegeven ligging en uitgestrektheid der perceelen geheel doelloos zou zijn geweest; iets wat nimmer mag worden verondersteld.

»Aangezien hier almede niets afdoet de vergelijking door de gedaagden gedaan, van de 6 perceelen schorren van eene bepaalde grootte met de 8 andere perceelen van de onbekende grootte; zoo als die verschillende perceelen bij het keizerlijk Decreet zijn aangegeven, waarvan de eerste moesten worden ingedijkt twee jaren na dato der concessie, de andere zoodra zij eene genoegzame oppervlakte zouden verkregen hebben.

»Aangezien toch door het eischend Bestuur niet wordt betwist dat der Gedaagden

auteur bepaalde schorren in het Zwin met hare latere aanwassen in concessie heeft verkregen, maar wel, dat die concessie zich ook tot opwassen zou hebben uitgestrekt; iets wat door letter en geest van het Decreet, in verband met de daarbij behorende acte van den zevenden Brumaire jaar XIV wordt weersproken.

»Aangezien de gedaagden zich evenzeer vruchteloos beroepen op het in het Decreet gewagen van opvolgende indijkingen, en op de stipulaties dat voor de gedeelten welke nog niet vatbaar zijn voor indijking, jaarlijks zes honderd francs zal moeten betaald worden, daar toch uit de bewoordingen van dat Decreet duidelijk voortvloeit dat die jaarlijksche uitkeering alleen op de bij het Decreet aangegeven gronden betrekking had.

»Aangezien hier even min iets afdoet hetgeen door gedaagden wordt beweerd, ten aanzien van den zoogenaamden Canon, wegens het regt van indijking van al de schorren in het Zwin, door het Domein ontvangen; dewijl wat hieromtrent is geschied, den gedaagden geen meerder regt kan geven dan het Domein hun gegeven heeft of zij door verjaring mogten hebben verkregen, gelijk ook het eischend Bestuur geene regten heeft kunnen verliezen door zijne vroegere mindere bekendheid met den aard der gronden, aan der gedaagden auteur in concessie uitgegeven.

» Aangezien dan ook aan die zelfde oorzaak is toe te schrijven dat de verweerders, zonder door het eischend Bestuur daarin te worden bemoeijelijkt, de vloeiende schorren in het openbaar hebben verpacht, en voornoemd bestuur zich in eene vroegere Procedure tegen derden, op die verpachtingen heeft beroepen, uit welk beroep echter de verweerders, even min als uit des Bestuurs stilzwijgen omtrent de verpachtingen, grond van verdediging kunnen afleiden.

»Aangezien eindelijk door het getuigen-verhoor, op tegenspraak der verweerders door de Regtbank bevolen, en op den 24 Mei ll. en volgende dagen voor den daartoe benoemden Regter-Commissaris hebbende plaats gehad, is bewezen geworden dat

de door het eischend Bestuur opgevorderde gronden, ten deele zijn, ten deele geweest zijn platen of eilanden in de bedding van den zeearm het Zwin.

» Aangezien bij gevolg de eisch van het eischend Bestuur, zoo als die bij de introductieve dagvaarding is omschreven, allezins ontvankelijk is en gegrond. »

Mits deze conclusie persisteerde het Domein bij zijnen eisch voor repliek.

De eisch, zoo als hier boven is gezegd, steunt daarop : » *Dat de concessie alleen zoude bevatten de schorren, tijdens de uitgifte derselve in het Zwin aanwezig, zoo als die schorren naar ligging en grootte waren aangeduid op het plan, aan de minute van het concessioneel Decreet vastgehecht.* »

Dat plan en dat Decreet zijn derhalve de stukken, waarop de regter bij het onderzoek van den eisch hoofdzakelijk te letten heeft.

Aan den voet der conclusie van eisch wordt gesproken van twee kaarten, en ter goeder trouw konden de verweerders niet anders gelooven dan dat deze twee kaarten zouden bestaan in die, behoorende bij het concessioneel Decreet, en in de kadastrale kaart waarop de tegenwoordige toestand van het Zwin wordt aangeduid. Bij onderzoek evenwel bleek het dat niets anders was geproduceerd dan de kadastrale kaart in 2 vellen, en dat zoowel het concessioneel Decreet als de daarbij behoorende kaart voor den regter verbor-gen werden gehouden.

De verweerders moesten natuurlijk 's regters aandacht hierop vestigen, en zij dienden daarom van de volgende

CONCLUSIE VAN DUPLIEK.

» Aangezien het Bestuur der Domeinen bij eisch heeft geposeerd, dat aan der Gedaagden auteur bij keizerlijk Decreet van 8 Fructidor, jaar XIII, in verband met het arrêté van den Prefect van het Departement der Schelde van den 7 Brumaire, jaar XIV, aan der Gedaagden auteur voor een tijdvak van 52 jaren in concessie

zouden zijn afgestaan de schorren, *destijds* gelegen in den zeearm het Zwin, zoo als die schorren naar ligging en grootte waren aangeduid op het plan, aan de minute van dat Decreet vastgehecht, en daaruit heeft afgeleid dat bij het Decreet van de concessie waren uitgesloten alle platen of eilanden, welke zich alstoen in de bedding van den zeearm bevonden of later daarin zouden opkomen.

»Aangezien nogthans de eischer nalatig is gebleven om de stukken die ten grondslag van den eisch worden gelegd, te produceren, maar vooral met zekere bezorgdheid de kaart, die bij het decreet behoort en waarop bij eisch bepaaldelijk wordt gewezen, voor den regter heeft verborgen gehouden, niettegenstaande de gedaagden bij het tusschengeschild omtrent het meer of min doelmatige van een onderzoek door getuigen naar de tegenwoordige gelegenheid van het Zwin, op het hoog belang om die kaart over te leggen, hebben gewezen.

»Aangezien door de zoo omslagtige redeneringen, bij het schriftuur van repliek ter neder gesteld, niet een enkel argument tot meerder ondersteuning van den eisch is bijgebracht, waardoor der gedaagden verdedigingsmiddelen worden ontzenuwd, veel min worden wederlegd.

»Aangezien het door den eischer aangevoerde, dat hij zijne vordering heeft grond op de uitdrukkelijke woorden van het keizerlijk Decreet, in verband met het arrêté van den Prefect van het Departement der Schelde, ten eenenmale wegvalt, vermits toch het beroep op de uitdrukkelijke bewoordingen van stukken die buiten het geding worden gehouden, niet te pas komen kan, en bovendien *bepaaldelijk in den geest van den eischer zelve*, die uitdrukkingen alle beteekenis missen, zoo lang de kaart, die met het Decreet een geheel uitmaakt, voor den regter verborgen gehouden wordt.

»Aangezien de redenering, waarbij gezegd wordt dat de gedaagden de juistheid van den grondslag door den eischer gekozen, stilzwijgend zouden hebben erkend, als ongepast mag aangewezen worden; vooreerst omdat men aan de verweerders eene erkenenis zoekt op te dringen, in lijnregten strijd met hetgeen zij wezenlijk

hebben gezegd, en ten anderen omdat de verweerders zeer wel in beschouwing konden treden, omtrent den aard van het concessioneel Decreet, zonder daarom, het zij direct, het zij zijdelings, toe te stemmen dat uit de kaart, waarop de eischer zich zoo nadrukkelijk beroept, maar die hij goed vindt verborgen te houden, zoude blijken dat de opgevorderde gronden bepaaldelijk buiten het concessioneel Decreet gesloten zijn.

» Aangezien een iegelijk die zich op eenig feit tot staving van zijn regt beroept, verplicht is het bestaan van dat feit te bewijzen, en mitsdien de obstinatie van den eischer om de kaart, waarop hij zich beroept, en zonder dewelke het concessioneel Decreet onverstaanbaar is, te produceren, op zich zelve reeds genoegzaam is om den eischer in zijnen eisch niet ontvankelijk te doen verklaren.

» Aangezien al verder de eischer, met het kennelijk doel om de zaak te verwarren, gespeculeerd hebbende op de uitdrukking, voorkomende in de Conclusie van antwoord, »dat namelijk de bij eisch opgevorderde gronden geen zins als platen of eilanden in de ware beteekenis te beschouwen zijn,» een getuigen-verhoor heeft geprovoceerd om het tegendeel te bewijzen.

» Aangezien, bij vonnis dezer Regtbank van den 17 Januarij jl., het leveren van dat bewijs is bevolen.

» Aangezien het getuigen-verhoor hebbende plaats gehad, daardoor juist het tegendeel is bewezen geworden van hetgeen de eischer bewijzen moest; vermits toch, wel verre er van daan dat het bewezen zoude zijn dat de opgevorderde gronden zijn of geweest zijn platen of eilanden in de bedding van het Zwin, niets anders uit de afgelegde getuigenissen resulteert, dan dat de opgevorderde gronden derzelver ontstaan zijn verschuldigd aan de natuurlijke verdrooging en verlanding die het Zwin, sinds de indijking van de Aardenburger haven- en Diomedespolders, heeft ondergaan.

» Aangezien deze uitslag van het door den regter bevolene getuigen-verhoor almede op zich zelve een genoegzamen grond tot niet-ontvankelijk of gefundeerd verklaring van den eischer oplevert.

»Aangezien, zelfs in het geval dat het getuigen-verhoor eenen gewenschten uitslag voor den eischer hadde opgeleverd, dit dan nog in niets de verweerders zoude kunnen benadeelen, vermits zij, volgens de eigene stellingen van den eischer beschouwd moettende worden als erfpachters van de tijdens de uitgifte der concessie in het Zwin aanwezige schorren, daaruit van zelf voortvloeit, dat zoo er later eilanden of platen in den zee-arm of voor die schorren zijn ontstaan, deze aan den erfpachter moeten volgen.

»Aangezien eindelijk, en zoo als bereids bij Conclusie van antwoord is aangevoerd, de gedaagden met voorkennis en toestemming van den eischer, gedurende meer dan 48 jaren op de gansche uitgestrektheid van het Zwin en de zijtakken van hetzelfde, al de regten hebben uitgeoefend, die zij thans daarop uitoefenen, en mitsdien de eischer de bevoegdheid niet kan hebben om die sinds zoo lang verjaarde regten nu te komen betwisten.

»Op deze gronden:

» Zeer uitdrukkelijk in voordeel aannemende, dat de eischer zelf poseert dat de gedaagden, behalve de regten uit het Decreet voortvloeiende, ook regten door verjaring hebben verkregen.

» Zeer uitdrukkelijk ook dat middel van verjaring inroepende, persisterden de Verweerders bij hun antwoord voor Dupliek.

M I D D E L E N.

Uit de Conclusien van Antwoord en Dupliek resulteert dat de verweerders den eisch bestrijden op de volgende hoofdgronden :

I.

De opgevorderde perceelen zijn niet te beschouwen als platen of eilanden, in de ware beteekenis. 33

II.

De uitlegging, welke het eischend Bestuur aan het decreet van den 8 Fructidor jaar XIII, en opgevolgde acte van 7 Brumaire jaar XIV, zoekt te geven, is geheel en al in strijd met den geest en de bedoeling dier stukken. 43

III.

In elk geval hebben de verweerders het zelfde regt op de opgevorderde perceelen door verjaring verkregen, als dat, hetwelk zij voortdurend en onbetwist op de andere gedeelten van het Zwin uitgeoefend hebben. 52

Ad I.

Overbodig zoude het zijn om opzigts het eerste gedeelte dezer redenering in taalkundige onderzoekingen te treden, want iedereen weet dat door het woord *plaat* eene *ondiepte in de Zee* aangewezen wordt, en dat de benaming van *eiland* alleen toepasselijk is op een *land, rondom door water bespoeld*. Men kan spreken van banken en platen, in uitgestrekte zeeboezems of groote stroomen en rivieren, zoo als het Veergat, de Roompot, de Wester- en Ooster Schelde, maar om *de zelfde beteekenis* toe te kennen aan de oneffenheden des bodems van een zijtak van een stroom of rivier, die, zoo als het bedijkbaar gedeelte van het Zwin, waarover ten Processe gehandeld wordt, slechts eene gemiddelde breedte beslaat van 350 à 400 ellen; die sinds meer dan 50 jaren altijd droog-gelopen is bij iedere ebbe; die voor het laatst in 1807 of 1808, bij zeer hoog water met een binnenvaartuig, maar sinds 1813 in het geheel niet meer is bevaren dan alleen met kleine garnalen-schuiten, en dan nog wel alleen bij hoog water, — dit gaat in het geheel niet op.

En te spreken van **eilanden**, dit is geheel verkeerd! Hoe toch kan een stuk grond, hetwelk ten 12 ure geheel met water is bedekt, maar drie uren later rondom droog ligt, met den naam van Eiland aangewezen worden, en daarop toegepast wat de wet en de taal bedoelen wanneer van Eilanden gesproken wordt?!

De breede zeestranden leveren oneffenheden op die bij laag water niet in het oog vallen, maar alleen bij wassend water worden opgemerkt, omdat zij een, twee of meer uren later onderloopen dan de overige gedeelten van het zeestrand. Zulke oneffenheden vindt men bij de begroeide schorren almede, en hier wijst men op de schorren in het *Sloe* en elders op de Zeeuwsche stroomen. — De weilanden tusschen Vlissingen en Middelburg, zoo wel als die, tusschen de laatste stad en Vere, wijzen de zelfde oneffenheden aan. — Zoodanige oneffenheden met den naam van eilanden te bestempelen; te spreken van een

eiland op het strand, of van een eiland op een schor, zou wel eene belagchelijke ongerijmdheid daarstellen, en inderdaad is het dan ook met de eilanden waarvan het eischend bestuur spreekt, *op eene enkele uitzondering na*, niet beter gelegen.

Oorspronkelijk was in het Zwin niet meer dan eene plaat aanwezig. — Dit was de in 1802 door de Compagnie OTTEVAERE bedijkte Olieslagersplaat, welke bedijking het Zwin tegenover Sluis zoo zeer vernauwde, dat ter plaatse waar zich eene zeer uitgestrekte boezem had bevonden, slechts eene breedte overbleef van iets meer dan 400 ellen. Het is door de getuigen bewezen, dat zich daarna in den mond van het Zwin op het Belgisch gedeelte van hetzelfde eene tweede plaat heeft gevormd, die, langzamerhand opwassende, den naam verkreeg van *Vogelplaat*. — Sommige getuigen noemden dezelve een eiland, maar het verdient opmerking, dat de oudste der gehoorde schippers, die vlak bij de plaat woont, zeer uitdrukkelijk verklaarde dien naam van eiland nooit gehoord te hebben.

De derde plaat was de *Ganzeplaat*. — Daar waar het Zwin zich na de bedijking van de Olieslagersplaat in drie takken verdeelde, (de tak namelijk die oostwaarts op doorvloeide naar Bakkerspolder, die noordwaarts op naar Oostburg, onder de benaming van Oostburgsch kanaal, en die welke zuidwaarts op de haven van Aardenburg vormde) — daar ter plaatse bevond zich natuurlijk eene kom, en in het midden derzelve vormde zich door de zamenvloeiing der wateren van de drie takken, wier afvloeiing door den Olieslagersdijk voor Sluis werd belemmerd, eene kleine plaat, om den aangroei van welke te bevorderen (zoo als hierna zal worden bewezen) het gouvernement in 1805 beval dat de noordelijke zijtak zou afgesloten worden.

Deze afsluiting had twee jaren later die van den oostelijken tak ten gevolge, en acht jaren later die van den zuidelijken tak.

De opslukking van de bedoelde kom ging nu met reuzenschreden vooruit, zoodanig dat de Ganzeplaat tot een effen schor opwies en zich aan de dijken ten oosten en ten zuiden van de voormalige kom vasthechte, en buiten dezelve een rug vormde, welke doorschoot tot bij de haven van Sluis.

Eene kadastrale kaart, welke de verweerders sub no. 23 produceren, bewijst dit laatste boven alle tegenspraak, en doet zien dat het perceel, opgevorderd sub no. 1, aangewezen als deel van de Ganzeplaat, welke in 1827 onder de benaming van Diomedes-polder is bedijkt, een geheel uitmaakt met het perceel no. 2, hetwelk genoemd wordt *eene plaat in het midden van het Zwin, op ongeveer 250 ellen noordwaarts van de Aardenburger haven.*

De kaart welke door het eischend Bestuur wordt overgelegd, komt met de voorgaande in de hoofdzaak volkomen overeen, en het eenige verschil is daarin gelegen, dat bij de eerste, ter plaatse waar de verlenging van de gronden van den Diomedes-polder het smalste is, een smal geultje is gefigureerd, bij hoog water niet dieper dan 50 duim, terwijl dit op de tweede niet voorkomt.

Oppervlakkig beschouwd, is dit verschil vrij zonderling; doch zulks kan het natuurlijk gevolg zijn van de verbazend sterke opslukking van het Zwin. Iedereen toch, die met de Zeeuwsche stroomen is bekend, weet dat hoe meer de zeegaten verlanden, de geulen en killen in dezelve zich onophoudelijk verleggen. IJsgang vooral heeft daarop den grootsten invloed, en dit is zoo waar, dat zoo een deskundige met de kaarten in de hand het Zwin thans ging onderzoeken, hij hetzelfde niet meer herkennen zou, als hebbende de strenge winter van 1854—1855, de gedaante van den bodem ten eenenmale veranderd.

Hoe het echter met het geringe verschil tusschen de beide kaarten moge gelegen zijn, toch bewijzen zij ten duidelijkste wat de als getuigen geroepene visschers en schippers bedoelden, toen zij spraken van het rondvaren der plaat, hetwelk zij vóór 1813 bij springvloed konden doen, zoo als uit eene naauwkeurige vergelijking van getuigenissen en kaarten almede onwedersprekelijk bewezen wordt dat het tweede der opgevorderde perceelen niet als plaat, veel min als eiland in de eigenlijke beteekenis kan beschouwd worden, omdat (daargelaten alle andere redenen) zoo als bereids is gezegd, dat perceel *een geheel* uitmaakt met het eerste, hetwelk door allen die daaromtrent gehoord zijn geworden, is erkend als eene verlenging van de gronden van den Diomedes-Polder, of zoo men wil der Ganzeplaat.

Wat bij eisch wordt gezegd omtrent het *derde perceel*, aangewezen op de kaart sub I,

en hetwelk zoude moeten zijn *eene plaat voor den Olieslagers-polder*, dit is het gevolg daarvan, dat het Domein zelf niet weet, hoe het met het Zwin is gelegen. *Die plaat toch bestaat niet, en zij heeft nooit bestaan.*

Het Zwin, zoo als gezegd is, vertakt zich noordwaarts naar Oostburg en zuidwaarts naar Aardenburg. Toen de Ganzeplaat was opgekomen, liep de geul naar Oostburg onder langs den dijk van de Olieslagersplaat-polder, voor welken dijk slechts een zeer smalle strook schorren aanwezig was. De Prins Willems-polder vorderde als eigenaar van de Olieslagers-plaat, ook den eigendom van die strook schorren, met *de aanwassen derzelve*.

De polder triumpheerde in deze vordering, maar toen het op de executie aankwam van de geïntervenieerde arresten, wist het Domein al wederom moeiten en zwarigheden in den weg te leggen. De Prins Willems-polder, die eene halve eeuw had moeten procederen, was nu vermoeid zulks verder te doen en consenteerde bij wijze van transactie om de helft van den aanwas af te staan.

Die afgestane helft nu, noemt het Domein eene plaat, terwijl de allereerste en oppervlakigste inzage van de kaarten doet zien dat het perceel daarop aangewezen, sub I, niets anders is dan de verlande geul naar Oostburg, terwijl het geultje ten zuiden van dien aanwas, nu nog naauwelijks eene el breed, het restant is van die geul.

Bij het beoordeelen van dit positief, dat namelijk het perceel no. 3 nimmer als plaat heeft bestaan, heeft men slechts te letten op de omstandigheid dat de gehoorde schippers en visschers spreken van *twee geulen*, die zich gevormd hebben na den opwas van de Ganzeplaat, en dat op de kaarten van de gronden in kwestie, zoowel als die van den Diomedes-polder, welke wordt overgelegd sub no. 3, deze twee geulen worden aangewezen. Bestond nu de plaat waarvan het eischend Bestuur spreekt, of had die bestaan, dan zouden er geen twee, maar drie geulen hebben moeten bestaan.

Zoo de wederlegging van het stelsel van het eischend Bestuur omtrent de eerste, tweede en derde perceelen uit de getuigenissen en kaarten zelven voortvloeit, dan is dit boven alles het geval met het 5de perceel, hetwelk aangewezen wordt als zoude het zijn *eene*

plaat voor den Pas-polder, door eene thans nog zichtbare en gedeeltelijk TAMELIJK BREEDE GEUL gescheiden van de schorren voor evengenoemden polder gelegen en op de kaart aangewezen sub letter T.

Mag men afgaan op de kaart door het eischend Bestuur overgelegd, dan bedraagt die *tamelijke breedte* waarvan het eischend Bestuur spreekt, voor twee derde gedeelten van de gansche lengte, *hoogstens genomen één el*. Al de getuigen die van dit perceel iets wisten, noemden die *tamelijk breede* geul blootweg eene kil, waarin zij, of van hooren zeggen, of door zulks *voór vele jaren gezien* te hebben, wisten dat er bootjes van *een voet diepgang* in voeren om garnalen te visschen.

Dat het perceel waarover gehandeld wordt, het oudste en hoogste schor is van geheel het Zwin, daaromtrent zijn de getuigen het, hoe zij anders ook mogen verschillen, volkomen eens. Dat dit schor dus verkeerdelijk als plaat wordt aangewezen, is uitgemaakt, terwijl het wel zeer zeker nooit te pas komen kan, dat perceel een eiland te noemen, omdat in hetzelfde zoo als in al de schorren van de gansche wereld, eene kil wordt gevonden.

Zoo het vreemd is, het eischend Bestuur te hooren spreken van de plaat sub no. 3 opgevorderd, dan is het ten eenenmale onbegrijpelijk hoe dat bestuur op het denkbeeld is gekomen om in deszelfs vordering het perceel no. 5 te begrijpen, want dit perceel is bepaald en uitdrukkelijk bij het concessioneel Decreet genoemd en op de kaart, die het Domein na de conclusie van dupliek in het geding heeft gebragt, als bij dat Decreet behorende aangewezen.

In het Decreet leest men : No. 5 : » Poldre ou schorre de 20 arpents au plus ou de 18 arpents 172 perches au moins, lavé en teinte verte sur ledit plan.” Terwijl in het slot staat : »lesquels schorres ou poldres, situées entre les anciennes ou nouvelles digues et le bras de mer nommé Swyn, sont quant au no. 2, 4, 5 etc. *au midi du dit bras de mer.*”

De eerste oogopslag op de kaart bewijst dat het schor in kwestie het 5de perceel uitmaakt.

Wel is waar dat hetzelfde als van slikken omgeven wordt gefigureerd, maar de aan-

teekening sub no. 4 op de kaart voorkomende geeft daarvan de redenen op, terwijl de aantekening sub no. 5 aldus luidt: » L'espace figurée en couleur verte, tel que celui indiqué par les chiffres 5 etc. dénote une alluvion qui porte des herbes et qu'alors on appelle *schorre* en langue du pays."

Alles wat op de kaart met groen is gefigureerd en ten noorden of ten zuiden van de bedding van het Zwin is gelegen, behoort volgens het eischend bestuur tot de concessie.

Het perceel no. 5 wordt op de kaart bepaaldelijk aangewezen als schor, en als gelegen ten zuiden van de bedding van het Zwin. Dierhalve, wat in de Concessie moge begrepen zijn, of niet moge zijn begrepen, geen enkele duim is duidelijker aangewezen dan het perceel waarover gehandeld wordt.

Dat het thans grooter is dan op de Kaart wordt aangewezen, dit doet niet het minste af; en vergelijkt men het figuur der schorren no. 5, met dat der schorren sub 3 en 4, dan vindt men dat de verschillende grootten volkomen in evenredigheid opgegeven zijn.

Alles wat tot hier gezegd is, geheel en al van toepassing zijnde op de perceelen 8, 9 en 10, is het overbodig daarbij te blijven stilstaan, terwijl het niet te pas komt om te spreken van de 6de en 7de perceelen, die door het eischend Bestuur zelve worden opgegeven als *aanwassen van de groote plaat op Belgisch grondgebied*.

De vraag: of deze al dan niet in de concessie is begrepen? behoort ter cognitie van den Belgischen regter, weshalve eerst dan van de aanwassen sprake zal kunnen zijn, wanneer de bevoegde regter omtrent de plaat zelve uitspraak zal hebben gedaan.

Dit is te meer het geval, omdat de limieten tusschen Nederland en Belgie, op dat punt nog niet definitief zijn geregeld, immers en in allen gevalle zoo als het Domein zelve poseert, *de noord-oostelijke aanwassen van de plaat nog niet bij het Kadaster zijn beschreven*.

De Kaart welke het eischend Bestuur als de concessionele overlegt, is, om dit in het voorbijgaan te zeggen, op dit vraagstuk even beslissend als zij het is omtrent al de overige gronden in het Zwin. Al deze gronden worden aangewezen onder de algemeene benaming van *alluvions*, terwijl de groote plaat aangewezen wordt, als uit slikken bestaande, ten zuiden van het vaarwater van het Zwin.

De stelling van de verweerders, dat de opgevorderde gronden geene platen of eilanden in de ware beteekenis daarstellen, omdat zij derzelver ontstaan verschuldigd zijn aan de natuurlijke verlanding van het Zwin, en zij mitsdien geenszins als opwassen maar als aanwassen moeten worden beschouwd, wordt door de leer der doctoren volkomen bevestigd.

De definitie van *plaat* en van *eiland* wordt in het *Dictionarium Juridicum* van BRISONIUS, op de woorden *Moles* en *Insula* opgegeven, zoo als hierboven opgegeven is geworden, terwijl in het *Lexicon Juridicum* van CALVINUS, op de zelfde woorden eene gelijke definitie wordt waargenomen.

VOET, op de eerste titel van het 41ste boek der Pandecten, laat zich in § 17 aldus hooren: »Est tamen, ubi etiamnum moribus nostris insula in flumine nata magis alluvionis quam insulae jure regitur, et ob id tanquam alluvio ei cedit ante cujus agrum enata est, putà, si adjacentis agri dominus in Gelrià plaustro onerato ex suo agro in insulam transire possit; in Territorio Puteano si pedes eo pervenire possit, ut gladium exsertum tenens insulam natam tangere possit, et hoc ipsum præstiterit adeoque istac ratione occupando monstraverit, insulam talem velut agri sui partem, ac tanquam alluvionem, habendam esse.”

DE GROOT, in zijne *Inleiding tot de Hollandsche regtsgeleerdheid*, 2de boek, 9de deel, leert het zelfde.

»Voor gemiddeld aanwerp”, zegt hij, »wordt gehouden *Platen of Stroomeilanden*, die men op sommige plaatsen *Waarden* noemt, welke verstaan worden aan den naasten eigenaar toe te komen.

»In sommige landen wordt omtrent eilanden onderscheid gemaakt. Het eiland komt toe aan den naastgelande, mits het eiland met een geladen wagen kan worden bereden, of, wanneer het eiland of de plaat het land zoo nabij komt dat de eigenaar van hetzelfde, van zijn land gaande te voet, de plaat met zijn zwaard kan bereiken.”

BORT, in zijn *Tractaet van Domeinen*, 5de deel, § 43, leert dat een eiland als aanwas moet beschouwd worden, ofschoon ook met eene schuit rond hetzelfde zou kunnen geva-

ren worden, wanneer het eiland met een wagen zou kunnen worden bereikt. Overigens heeft hij, gelijk alle Nederlandsche regtsdoctoren, DE GROOT nageschreven, zoo als men dit bevestigd vindt bij Mr. WILLEM SCHORER (die in dezen wel zeer zeker van het hoogste gezag is) in zijne 17de noot op de 24ste paragraaf van het aangehaalde boek van DE GROOT.

Het eischend Bestuur heeft er zich aan geërgerd toen de verweerders poseerden dat de regten van indijking, hun krachtens de concessie toekomende, volgens het oude Vlaamsche en Zeeuwsche dijkregt moesten beoordeeld worden, en pretendeert dat de Fransche wetgeving als toetssteen moet gelden.

De verweerders stemmen dit in geen deele toe, maar al had het eischend Bestuur volkomen gelijk, dan zou het daarbij niet het minste winnen, omdat de Fransche doctoren de leer der Nederlandsche onbepaald hebben overgenomen.

Zoo als het blijkt de beroepene plaats van SCHORER noodellooze omslag wezen zou meerder gezag van Nederlandsche regtsgeleerden bij te brengen, zou dit ook het geval zijn, zoo men dat der Fransche ging beroepen, want zij schreven wat door DE GROOT en VOET is geleerd, en de eene schreef den anderen na. Zeer veel aandacht verdient daarom een werk, getiteld: *Traité du droit d'alluvion, par CHARDON, Président du tribunal civil d'Auxerre. Paris, Librairie de Jurisprudence de COTILLON, 1840.*

Dit werk bevat een zeer naauwkeurig overzicht van alles wat vroeger en later over het regt van aanwas is geschreven, en geeft niet alleen op wat als stelsel door Doctoren is aangenomen, maar ook tevens wat door de hoogste Regtsmagt in Frankrijk daaromtrent is vastgesteld. Zoo vermeldt de schrijver een arrest van het Hof van cassatie van Frankrijk, van 25 Junij 1827, en laat zich op grond daarvan aldus hooren :

»Pag. 182, no. 102. — Les îles qui naissent dans les fleuves et les rivières navigables ou flottables, appartiennent à l'État; mais il ne faut pas confondre avec ces îles, des alluvions naisantes, qui dans les eaux basses en ont l'apparence.

«Presque toujours l'attérissement qui se forme près d'une rive, s'élève moins vite de ce côté que de celui du courant; et il est facile d'en apercevoir la cause : auprès de la rive,

les eaux éprouvent une résistance qui, les refoulant sur elles-mêmes, augmente leur activité, et fait qu'elles y déposent leurs vases plus difficilement que vers le courant, où elles ne sont que ralenties par les premiers dépôts. C'est pourquoi **la plupart des alluvions conservent pendant quelque temps un filet d'eau, le long de l'ancienne rive; et même après que ce filet a cessé d'y couler, elles restent plus élevées du côté du courant.**

Je pense que dans de telles conjonctures pour apprécier judicieusement les droits de l'État et des riverains, il faut suivre avec attention les progrès de l'atterrissement. Tant qu'il n'a pas atteint le niveau de la sommité des rives, ^{il est} ~~il n'est ni île ni alluvion,~~ etc. Au moment où il est parvenu à la hauteur des rives, il faut vérifier si lorsque les eaux sont dans leur cours ordinaire, elles entourent encore l'atterrissement. Si tel est l'état des choses, l'île est formée, etc. etc. — Si au contraire les eaux dans leur cours ordinaire ne coulent plus entre l'atterrissement et la rive, ~~il n'y a pas d'île, mais une alluvion,~~
propriété légitime du riverain."

Pag. 205, No. 114, 4de alinea. — » Sur les bords d'un des bras de la Loire et son embouchure dans l'océan, une alluvion importante s'était formée près d'une rive appartenante au sieur N. N.; mais plus élevée dans son milieu, que sur la partie incorporée avec la rive; dans les hautes marées les eaux de l'océan remplissaient cette espèce de lacune, et donnaient à l'atterrissement l'apparence d'une île. Le maire de la commune*** se servit de ce que l'atterrissement était ainsi momentanément séparé de l'héritage du sieur N. N. pour en provoquer la vente, etc. Les lieux furent visités par l'ingénieur ordinaire ainsi que par l'ingénieur en chef, et tous deux furent d'avis qu'on ne pouvait considérer l'atterrissement que comme une alluvion; *que s'il était séparé de la berge du sieur N. N. à la marée haute, il y avait contiguïté à la marée basse, etc.* Le préfet, il est vrai," zegt de schrijver, elders over dit onderwerp sprekende, » le préfet fut d'un avis contraire; mais son arrêté a été annulé par le conseil d'État, etc."

Zeer opmerkenswaardig zijn gewis de aangehaalde passages, want zij bevatten in we-
nige woorden de toepassing van hetgeen de Nederlandsche doctoren over het regt van

aan was geschreven hebben. Had de president CHARDON het gedeelte van het Zwin, waarover gehandeld wordt, voor oogen gehad, of ware zijn boek voor de verweerders opgesteld geworden, dan zou hij niet duidelijker hebben kunnen aantoonen, hoe de opgevoerde gronden derzelver wording verschuldigd zijn aan de natuurlijke verdrooging en verlanding van den zee-arm, en hoe zij dierhalve even min volgens de principes van het Fransche als van het Nederlandsche regt, *als platen of eilanden in de ware beteekenis te beschouwen zijn.*

Ad II.

Om de gegrondheid van de redenering, waarbij de verweerders zeggen: »dat de uitlegging welke het eischend Bestuur aan het Decreet van den 8 Fructidor, jaar XIII, en opgevolgde Acte van 7 Brumaire, jaar XIV, zoekt te geven, geheel en al in strijd is met den geest en de bedoeling dier stukken» te doen uitkomen, moet men vooraf kortelijk herinneren aan hetgeen hierboven omtrent den oorsprong der concessie VAN DAMME is gezegd: Hoe namelijk na de inlijving van Staats-Vlaanderen bij Frankrijk eene compagnieschap van ingezetenen van het gewest vergunning verzocht om zekere schorren, in het Zwin tegenover Sluis en in den Braakman, tusschen Hoofdplaat en Biervliet, te mogen indijken; hoe toen verschillende vreemde societeiten zich opdeden, en hoe de genoemde gronden onder den titel van concessie aan zekere compagnie OTTEVAERE ter bedijking uitgegeven werden; hoe drie jaren later de societeit van ingezetenen haar verzoek herhaalde, voor die gronden in het Zwin welke in de concessie OTTEVAERE niet waren begrepen; hoe deze zich daartegen verzette, en hoe er een hevige strijd ontstond; hoe de generaal VAN DAMME van dien strijd kennis kreeg, en hoe hij aan den keizer verzocht dat aan hem de voorkeur boven de twistende partijen zou gegeven worden, *op zoodanige voorwaarden als de keizer goed zoude vinden hem voor te schrijven*; eindelijk hoe dit verzoek werd opgevolgd door het Decreet en de Acte, waarover gehandeld wordt.

Bij de concessie aan OTTEVAERE verleend, werd den last opgelegd om de daarvoor vatbare schorren dadelijk in te dijen, en desgelijks ook de buitendijks blijvende, naar gelang zij eene genoegzame oppervlakte zouden verkregen hebben.

Eene gelijke concessie was op den 17 Augustus 1804 verleend aan zekere compagnie BLEMOND, voor al de schorren in den Braakman en in Oostelijk Staats-Vlaanderen, van af Ter-Neuzen tot bij Antwerpen. De verpligting tot indijking van al de bestaande en verder te ontstane schorren, was de zelfde als voor OTTEVAERE. Het eenige verschil tusschen

beide concessien was daarin gelegen dat OTTEVAERE *seven*, en BLEMOND *twaaelf* francs per bunder betalen moest. De reden van dit laatste was natuurlijk, want de concessie BLEMOND bevatte eene meer dan tiendubbele uitgestrektheid schorren dan de concessie OTTEVAERE, terwijl de schorren oneindig meer voordeelig waren gelegen.

Bij het verzoek, hetwelk aanleiding gaf tot de geschillen met de compagnie OTTEVAERE, en de tusschenkomst van den generaal VAN DAMME te weeg bragt, werd concessie gevraagd voor *vijftig* jaren, onder gehoudenheid van al de schorren in het Zwin en elders door de verzoekers aangewezen, in te dijken *naar gelang zij daarvoor vatbaar zouden worden*, tegen een vijftigjarig genot, te rekenen van den dag van elke indijking, en om wijders te voldoen aan al die verplichtingen, welke op het stuk van indijking sinds oude tijden regtens waren aangenomen.

Op deze soumissie was het, herzegt men, dat aan den generaal VAN DAMME de voorkeur werd verleend.

Of dit voor de andere reclamanten aangenaam was, dit doet niets ter zake. De generaal verzocht eene gunst, en bij een brief van den 10 Julij 1805, welke door het Domein in een ander geding tegen de verweerders, sub litt. a, no. 4, is geproduceerd, ondersteunt hij dit verzoek met te wijzen op zijne militaire diensten in het algemeen, en dat hij het is die Westelijk Staats-Vlaanderen voor Frankrijk heeft veroverd.

Zoo als het verleen van octrooijen tot indijking altijd eene gunst is geweest, en men vruchteloos naar octrooijen zoude zoeken die anders dan bij gunst zijn verleend geworden, zoo is het ook in deze; en uit dat oogpunt beschouwd, is de concessie boven alle verwijt verheven, want zij is ruitelijk en rond gevraagd als gunst.

Is dit nu zoo — en wel zeer zeker zal niemand anders willen sustineren — dan vloeit er ook van zelf uit voort dat de concessie VAN DAMME moet getoetst worden aan de soumissien, boven welke hij de voorkeur verzocht, zoo wel als aan de voorwaarden, bij de reeds verleende concessien vastgesteld. De verleende concessien bevatten alle bestaande en binnen den termijn derzelve te ontstane schorren ter aangewezenen plaatse. De laatste soumissionarissen wezen aan, al de tegenwoordige en toekomstige gronden in het Zwin . . .

Mitsdien zal de meest bevooroordeelde moeten bekennen dat, zoo als de verweerders zeggen, de uitlegging die het eischend Bestuur aan de concessie zoekt te geven, ten eenenmale in strijd is met den geest en de bedoeling van dezelve.

De stukken, door beide partijen geproduceerd, stellen bovendien deze waarheid boven allen twijfel.

Het eischend Bestuur stelt in principe, dat de in de concessie afgestane schorren naar ligging en grootte zijn aangeduid op het plan, aan de minute van het concessioneel Decreet vastgehecht, en na de beteekening van de Conclusie van Dupliek heeft het Bestuur, als het plan, waarvan bij het concessioneel Decreet wordt gesproken, eene kaart in het geding gebragt, getiteld: »*Carte figurative du bras de mer, nommé Swin, depuis la mer du Nord, jusqu'à la digue en brigues, nommée Dijk de Bakkerspolder.*»

Dit stuk is het eerste hetwelk onderzocht moet worden.

Zonderling is het dat, ofschoon het Domein in andere processen herhaaldelijk er op gewezen is dat deze kaart niet is die, welke aan de minute van het concessioneel Decreet is gehecht, dat Bestuur echter het tegendeel staande houdt.

Uit het rapport van den Prefect der Schelde, omtrent de met OTTEVAERE, over de uitgestrektheid zijner concessie gerezene geschillen, hetwelk door de verweerders sub 1 wordt geproduceerd, blijkt dat zoo wel de generaal VAN DAMME als de andere reclamanten, *negen* afzonderlijke kaarten hadden overgelegd, de aanwijzing bevattende, niet alleen van gedeelten van het Zwin die zij wenschten te bedijken, maar ook van andere schorren in Westelijk Staats-Vlaanderen.

Dat van deze negen afzonderlijke kaarten eene verzamelkaart is gemaakt, dit is zeer waarschijnlijk, maar dat de geproduceerde, ofschoon dan ook in de hoofdzaak daarmede overeenkomende, geenzins eene copie is van de concessionele kaart, bewijst de eerste inzage van het stuk en wel inzonderheid de aanwijzingen daarop voorkomende, sub litteris X, Y, Z.

Sub X wordt geheel valschelijk het zoogenaamde Bekkenschor aangewezen als een gedeelte van de Olieslagersplaat, terwijl sub Y en Z eene roode lijn voorkomt, aanwijzende

den dijk, die door de compagnie OTTEVAERE krachtens hare concessie in 1805 moest worden gelegd. Neemt men nu in aanmerking dat dit Bekkenschor een hoofddeel was der reclames van de tegenstanders van OTTEVAERE; dat zij aantoonde hoe, als hetzelfde geen deel uitmaakte van de schorren tegen over Sluis, de andere schorren in het Zwin nog veel minder tot de concessie OTTEVAERE konden behooren, — dan springt het al dadelijk in het oog, dat de kaart in kwestie *met geene mogelijkheid die zijn kan*, waarvoor het Domein haar wil laten doorgaan.

Op eene authentieke copie, in het bezit van de verweerders, wordt gelezen dat zij overeenkomt met de kaart welke gehecht is aan de **ampliatie** van het Keizerlijk Decreet van den 8 Fructidor, jaar XIII.

Die ampliatie bestaat in het Keizerlijk Decreet van den 19 October 1806, waarbij gezegd wordt » dat de reclame van de compagnie OTTEVAERE op het Bekkenschor wordt verworpen, en dat het Decreet van den 8 Fructidor, jaar XIII, deszelfs gansch en geheel effect moet sorteren.” Zonneklaar vloeit hieruit voort *dat de kaart in kwestie afkomstig is van de compagnie OTTEVAERE, en dat zij aan het Decreet van 1806 is gehecht, om te doen zien wat in de concessie OTTEVAERE was begrepen, en op welke gedeelten van het Zwin die compagnie alle regten werden ontzegd.*

Dat er weinig verschil zal bestaan tusschen de kaart, bij het concessioneel Decreet behorende, en die welke aan de Ampliatie op hetzelfde is gehecht, mag gerustelijk aangenomen worden; doch het ligt in den aard dat de laatste slechts figuratief zijnde, niet zoo duidelijk wezen kan als de negen afzonderlijke, welke door den generaal VAN DAMME en anderen zijn geproduceerd, terwijl het waar is en blijft, wat hij Dupliek is gezegd, *dat het eischend Bestuur niet heeft overgelegd, de bewijzen waarop het zich beroept, en die het verplicht was te produceren.*

Hoe het evenwel hiermede moge gelegen zijn, geldt in casu de regel **quod produco, non reprobo**, en volhoudende dat het eischend Bestuur nalatig is gebleven, het hoofdbewijs over te leggen, waarop zijne vordering steunt, nemen de verweerders de kwestieuze kaart geheel in hun voordeel aan.

Het valt bij de eerste inzage van de toelichtende Nota op de kaart, al dadelijk in het oog, dat *al de gronden in het Zwin, van welken aard ook* worden aangewezen onder de algemeene benaming van » Aanwassen.” (*Alluvions*).

» Cette carte est formée pour figurer le local à la marée basse. — Le coulant d'eau qui reste lors de la marée basse, à plus ou moins d'hauteur, a trois pieds au maximum, au minimum sans eau,” dus luiden de 1ste en 2de aantekeningen.

De 3de zegt: » L'espace figurée en bleu dénote le lit du courant, lequel ne présente encore qu'une *alluvion* imperceptible.

» L'espace figurée couleur de terre, dénote une *alluvion*, qui se fait remarquer sensiblement, et sur laquelle il ne croît encore aucun herbe, et qu'alors on appelle *banc*, en Hollands *slyck*.

» L'espace figurée en couleur verte dénote une *alluvion*, qui porte des herbes et qu'on appelle *schorre* en langue du pays.” Dus luiden de 4de en 5de aantekeningen, terwijl bij de 5de en 6de wordt gezegd, hoe bij gewone vlooden, op eene enkele uitzondering na, al de gronden onderloopen, maar bij spring- en stormvlooden zoo hoog, dat het water over de dijken vloeit.

Raadpleegt men verder de kaart, dan blijkt het, dat al de opgevorderde gronden, als aanwassen, onder de benaming van *alluvions* links en regts van de geul zijn gefigureerd; en vergelijkt men dan daarbij het art. 5 van het Decreet, en 6 van de opgevolgde Acte, dan bewijst de kaart volkomen, dat het niet de bedoeling was om slechts de *groen* gefigureerde gronden in de concessie te begrijpen, naar dat wel zeer degelijk al de gronden zonder onderscheid daarin begrepen waren.

Hoogst belangrijk is ten deze het stuk, geproduceerd door de verweerders sub 1 bis, zijnde een rapport van den Hoofd-Ingenieur van het Departement der Schelde van den 6 Augustus 1805, in verband beschouwd met het rapport van den Prefect van den 15 Junij te voren.

Bij dit laatste stuk geeft de Prefect een overzicht van hetgeen door de drie reclamanten van schorren in het Zwin was bijgebracht, en stelt voor dat het gouvernement beslissen zal:



»Que la concession, faite à la compagnie OTTEVAERE dans le bras de mer nommé Swyn, se borne à tous les terrains actuellement endiguables et **aux futures alluvions, situées depuis le Bakkers-polder jusqu'à la mer, au Nord du Swyn,**» en in de tweede plaats, » que les terrains actuellement endiguables ainsi que les **futures alluvions,** situées au midi du Swyn depuis le Bakkers-polder jusqu'à la mer, seront concédées à celle des trois parties contendantes qui en offrirait le plus.»

Uit deze schikking, zegt de Prefect verder, zoude voortvloeijen :

»Que la compagnie OTTEVAERE aura, outre les 400 arpents qu'elle a déjà endigués, environ 600 à 700 arpents de terrains endiguables et **d'alluvions futures,** et les portions mises au concours pourront, tant aujourd'hui **qu'à l'avenir,** faire **au moins autant** et peut-être **beaucoup plus.** — Il suffit pour le voir, de jeter un coup-d'œil sur le plan intitulé : » *Carte figurative du bras de mer nommé Swyn.*»

Uit deze woordelijke aanhalingen, (om dit in het voorbijgaan te zeggen) blijkt al wederom volkomen dat de gevraagde en de verleende concessien niet alleen op het oog hadden de aanwezige en voor dadelijke bedijking vatbare gronden in het Zwin, maar zeer uitdrukkelijk al de toekomstige, welke zonder onderscheid worden genoemd *alluvions* (Aanwassen).

Het beroep op de kaart, getiteld : » *Carte figurative*» enz. bevestigt wijders alles wat de verweerders omtrent de door het Domein geproduceerde kaart hebben gezegd, en bewijst dat al de gronden op dezelve aangewezen als slikken, (*alluvions*) van de concessie deel uitmaken. — Zoo toch niet geheel het Zwin door den Prefect werd bedoeld, en wel inzonderheid ook die gedeelten welke thans opgevorderd worden, dan zou de uitdrukking, *dat na afstand van 600 à 700 arpents aan OTTEVAERE nog veel meer voor de mededingende reclamanten zou overblijven,* volmaakte onzin wezen. De Hoofd-Ingenieur leidde in zijn rapport waarvan gesproken wordt, uit het voorstel van den Prefect en de gedane reclames af, dat men bedoelde zóó vele octrooijen tot indijking te bekomen en uit te reiken alser perceelen schor waren aangewezen, maar laat zich daaromtrent aldus hooren :

»La plupart de ces schorres ne sont point susceptibles d'être endigués par

portion comme il est marqué sur les plans du général VAN DAMME. Il en résulterait des développements de digues considérables, lesquels entraîneraient des dépenses qui ne seraient plus en proportion avec la valeur des terrains mis en culture. Au lieu de faire toutes ces digues partielles, *il serait bien plus avantageux d'attendre encore quelques années et de fermer d'une seule fois toute la partie est du Swyn par une digue qui suivrait la direction V U X.* (Dit is de dijk van de Sophia-polder).

»Le schorre No. 1 (dit is het Bekken-schor, nu Austerlitz-polder) va être fermé cette année. — *Les schorres en avant de ces digues prendraient alors un accroissement très prompt, et dans un petit nombre d'années on pourrait encore construire une nouvelle digue dans la direction YZ.* (Diomedes dijk) *et ainsi successivement.* C'est la méthode que suivent les Hollandais dans leurs desséchements, et leur exemple sous ce rapport est très bon à suivre. Les schorres 4, etc. doivent encore être abandonné pour longtemps. Ils sont trop peu importants, etc.»

Uit dit rapport blijkt alzoo dat de Hoofd-Ingenieur alle plannen van partiële indijkingen als geheel ondoelmatig beschouwde; dat hij begeerde dat de noordelijke tak van het Zwin (nu de Austerlitz-polder) dadelijk zou worden ingedijkt en onmiddelijk daarop het oostelijk uiteinde van hetzelfde (nu de Sophia-polder), en dat hij dit begeerde *ten einde de opwas van de buiten blijvende schorren, en de algeheele verlanding van het Zwin te bevorderen*, welke verlande gedeelten alsdan successievelijk door dwarsdijken ingedijkt zouden moeten worden.

Op dit rapport is het, dat het voorstel van den Prefect, in zijn beroepen verslag van 15 Junij 1805 werd verworpen, en dat de concessie werd verleend, zoo als alles wat door den Hoofd-Ingenieur werd voorgedragen, in het Decreet en de Acte van concessie wordt teruggevonden, en zoo als dan ook de concessie is uitgevoerd.

De bepalingen van art. 1 en 5 van het Decreet, in verband met de artt. 2 en 6 der opgevolgde Acte, medebrengende dat de daarvoor vatbare gronden *binnen de twee jaren zullen moeten ingedijkt worden, volgens de plannen en onder de leiding van den Hoofd-Ingenieur bij*

den Waterstaat van het Departement, en de buitendijks blijvende schorren naar gelang dezelve eene genoegzame uitgestrektheid zullen verkregen hebben, bewijzen dit volkomen, terwijl de bepalingen van art. 8 van het Decreet en art. 9 van de opgevolgde Acte allen mogelijken twijfel wegnemen.

»Le concessionnaire,» zeggen deze artikelen, »fournira dans les deux mois un cautionnement en immeubles de cent mille francs, lequel, en cas que par des digues subséquentes on garantisse complètement les premières, sera appliqué à la garantie et sûreté des dernières entreprises.»

Het Decreet neemt dus aan dat, de eerste indijking plaats gehad hebbende door de afdamming van den noordelijken en oostelijken tak van het Zwin, de volgende indijking zóó zal moeten geschieden dat die eerstgelegde dijken volkomen worden gedekt, en dat de tweede dijk desgelijks zal moeten gedekt worden door de derde, en zoo vervolgens tot ten einde toe.

Zoo het gouvernement eene andere bedoeling had gehad dan de Hoofd-Ingenieur, en niet, zoo als deze Hoofd-Ambtenaar, ter wiens beslissing overigens, voor wat de uitvoering der werken aangaat, alles overgelaten was, had begeerd *dat het Zwin stuk voor stuk zou afgedamd worden naar gelang de Zcearm verdroogde*, dan zou de bepaling omtrent de borgtocht als onzin te beschouwen zijn.

Het rapport van den Hoofd-Ingenieur vergelijkende bij het concessioneel Decreet en de opgevolgde Acte, en nagaande hoe in 1814 door het Fransche gouvernement de bedijking van den zuidelijken tak van het Zwin (de Aardenburger haven) werd bevolen, en hoe in 1827 het Nederlandsche gouvernement de bedijking van de schorren, opgewassen voor de Sophia- en Austerlitz-polders voorschreef, dan moet de meest bevooroordeelde zonneklaar daaruit bewezen vinden, wat zoo herhaaldelijk is gezegd : Dat de concessie het regt van indijking medebrengt van alle tegenwoordige en toekomstige gronden in het Zwin, en dat de uitlegging van het eischend Bestuur, als zoude alleen de smalle strook schorren tegen de dijken daarin zijn begrepen, geheel en al in strijd is met den geest en de bedoeling van het concessioneel Decreet.”

Zoo als bereids is opgemerkt, was het eene ergernis voor het eischend Bestuur, toen de verweerders poseerden dat het concessioneel Decreet niet anders te beschouwen is, dan als hetgeen wat oudtijds werd genoemd: *Den octrooi tot indijking*, en dat mitsdien de bedingen en bepalingen in de concessie voorkomende, moeten getoetst worden aan, en uitgelegd worden volgens *het oud Zeeuwsch en Vlaamsch dijkregt*.

Indien de verweerders deze uitdrukkingen hadden gebezigd, in den zin die het eischend Bestuur daaraan zoekt te geven, dan zouden zij zeker eene verkeerde stelling hebben gevoerd. De woorden evenwel, dat de bedingen en bepalingen van het Decreet moeten getoetst worden aan **het oud Zeeuwsch- en Vlaamsch dijkregt**, bewijzen volkomen dat de verweerders niet spraken van regten en verplichtingen in het algemeen, maar uitsluitend op het regt en de verplichting om al de in het Zwin daarvoor vatbare gronden te bedijken.

Reeds bij den aanvang is gezegd, hoe het gouvernement bij de eerste aanvragen om vergunning tot indijking, besloot dit regt in het openbaar te veilen, maar hoe het van dat plan moest afzien en tot het oude is teruggekeerd, om namelijk het regt te verleenen aan diegenen die het hooger Bestuur geraden vinden zou, daarmede te begiftigen.

Leest men nu de bepalingen der uitgften in concessie, tegenover de oude octrooijen van bedijking, dan zal men die dezer laatste in de eerste terugvinden.

De verplichting toch om, de concessie verleend zijnde, haar af te kondigen, en op te roepen al degenen die regt of aanspraak op de daarin begrepene gronden vermeenen te kunnen maken; die, om de gronden als particulier eigendom erkend, af- en over te geven; de verplichting van den erkenden eigenaar om den concessionaris schadeloos te stellen; de verplichting om de daarvoor vatbare gronden binnen den bepaalden tijd in te dijken, en de buitendijks blijvende, naar gelang dezelve daartoe geschikt zouden worden, alles onder leiding en volgens de plannen van de Ingenieurs van den waterstaat — dit alles is (indien men deze uitdrukking mag bezigen) uit de oude octrooijen nageschreven, en het eenige verschil tusschen het oude en het nieuwe bestaat daarin, dat de namen der bevoegde autoriteiten zijn veranderd. *Ingenieurs des ponts et chaussées*, kende men niet, en de beslissing

over geconcedeerde gronden, nu aan den Prefect opgedragen, was vroeger toevertrouwd aan zoogenaamde gedelegeerde commissarissen.

Bij de talloze correspondentien waartoe de concessien aanleiding gaven, wordt altijd gesproken van *les anciens usages*, en dit is ook inzonderheid het geval met de hierboven medegedeelde afkondiging van den 12 November 1805 (21 Brumaire, jaar XIV) alwaar gezegd wordt dat in concessie zijn afgestaan al de verdrongen landen in het Zwin, genaamd *schorren ou alluvions*, van af Bakkers-polder tot aan de Noordzee, en verder: »tous ceux qui, passé ce délai, n'auront pas fait de réclamation, seront conformément aux anciens usages, censés avoir renoncé à tout droit de propriété aux dits schorres.»

Indien het eischend Bestuur een weinig had doorgedacht, dan zou het gewis de uitdrukking waarover gehandeld wordt niet hebben bestreden, want geene enkele bedijking is sinds vele jaren vergund, waarbij niet zijn gevolgd de voorschriften van de 3de sectie, 2de titel van het Decreet van den 11 Januarij 1811, welke bepalingen van woord tot woord nagenoeg overeenkomen met die der concessionele Decreeten en met die van het oud Vlaamsch en Zeeuwsch dijkregt.

Men weet dat bij het beroepen Decreet van 11 Januarij 1811 het oudtijds genaamde dijk- en polderregt georganiseerd werd, en dat bij Decreet van 13 Januarij 1811 een Directeur-Generaal onder den titel van *Directeur-Général des Poldres* werd aangesteld.

Bij de mededeeling zijner benoeming en de toezending van het organiek reglement aan de Plaatselijke- en Polderbesturen, liet deze hooge Ambtenaar zich aldus uit:

» Les lois sous lesquels votre pays a prospéré, pendant plusieurs siècles, et dont les sages et prévoyantes dispositions avaient assuré la conservation des digues protectrices de vos propriétés, s'étaient successivement relâchées.

» Sa Majesté a jugé convenable de consacrer de nouveau par un Décret *les principes qui ont toujours dirigé l'administration des poldres*, et dont l'expérience a démontré la nécessité, en appliquant seulement à ces principes les modifications que les circonstances devaient nécessairement introduire.

» *Le titre de la propriété des schorres confirme le droit de souveraineté reconnu par*

tous les Gouvernements sur les schorres et relais de la mer, et l'autorisation nécessaire du Gouvernement pour pouvoir en devenir propriétaire, et les endiguer. Toutes les dispositions de ce titre, d'accord avec des principes de législation Hollandaise et Autrichienne, vous prouveront combien Sa Majesté attache de prix à ce qu'il ne soit porté aucune atteinte aux propriétés," etc.

De woorden, voorkomende in de eerste der medegedeelde zinsneden dezer circulaire, bewijzen wel boven alle mogelijke tegenspraak dat het Decreet van 11 Januarij 1811 in het algemeen niet anders is dan de weder-invoering van het oud Zeeuwsch en Vlaamsch dijkregt, gewijzigd alleen naar de veranderde omstandigheden; terwijl de woorden der laatste zinsnede, waarbij zoo uitdrukkelijk gezegd wordt : dat alles wat is voorgeschreven omtrent den eigendom van schorren en het verlof om dezelve te mogen indijken, overeenstemt: » *avec les principes de la législation Hollandaise et Autrichienne,*” het hierboven ter nedergestelde volkomen bevestigen.

Zoo het waar is dat het Dijk- en Polderregt eerst in 1811 is georganiseerd, en dat wat voorgeschreven is omtrent het bedijken van schorren en het uitgeven in concessie derzelve, in alles overeenkomt met het oud Noord- en Zuid-Nederlandsch dijkregt; dat de concessien waarover gehandeld wordt, in de jaren 1802, 1804 en 1805 zijn verleend, en derhalve op tijdstippen toen er geen ander Dijk- of Polderregt bestond dan het oude ; — dan is het even waar dat de verweerders zich juist uitdrukten, toen zij zeiden »dat de regten van indijking hun krachtens de concessie toekomende, volgens het oude Dijkregt moeten beoordeeld worden.”

Het eischend Bestuur zoekt al de argumenten van de verweerders te wederleggen, door te zeggen dat de gronden in de concessie begrepen, naauwkeurig bij het Decreet aangewezen zijn, en dat in oude tijden verschillende octrooijen zijn verleend geworden, waarin, even als in het meergemelde Decreet, beperkende voorwaarden voorkomen. — Zoodanige octrooijen zijn aan de verweerders onbekend ; maar zij spreken bovendien ten krachtigste tegen dat in hun octrooi (de concessie namelijk) beperkende voorwaarden, in den geest van het eischend Bestuur, zouden voorkomen.

De octrooijen tot bedijking, welke in het onderhavige geval meer bijzonder moeten geraadpleegd worden, zijn wel zeer zeker *die welke verleend zijn tot het in- en herdijken van Westelijk Staats-Vlaanderen en voornamelijk der Polders om- en bij het Zwin gelegen.*

De verweerders wijzen op de octrooijen tot indijking van het Aardenburger Ambacht; van de schorren bij IJzendijke; van die bij Schoondijke; die van Groede en die bij Oostburg, allen met eene menigte anderen te vinden in het Groot Placcaatboek, 2de deel, pagina's 1876 tot 2000.

Overall wordt gelezen »Schorren gelegen binnen den Ambachte van Aardenburg, Wateringen van Beooster-Eede, bezuiden Sint-Kruis en ook bezuiden Aardenburg.— Schorren van Schoondijke en aangelegene omtrent Oostburg, alsook van Yzendijke.— Indijking van landen gelegen onder de Groede, 's Heer Geert de Moos Wateringe,» enz. enz.

Nergens komt aanwijzing van bepaalde grootte voor, en zoo bij uitzondering hier of daar van grootte gewag wordt gemaakt, is dit in algemeene bewoordingen van: »Een schor, groot zes- à zeven-honderd gemeten **min of meer**. Een schor van twaalf- à vijftien-honderd gemeten **min of meer**.» Opnoeming, men herhaalt het, van bepaalde grootte, wordt noch in de Nederlandsche noch in de Vlaamsche Placcaatboeken ergens gevonden, maar integendeel blijkt het dat altijd de verzoekers slechts de plaats aanwezen waar zij wilden bedijken, en dat bij de vergunningen nooit van bepaalde grootte werd gesproken, maar alleen van de plaats alwaar de verlangde bedijking tot stand zou worden gebracht.

Op de zelfde wijze als oudtijds de octrooijen werden gevraagd, vroeg de compagnie OTTEVAERE octrooi tot bedijking van schorren tegenover Sluis en bij Hoofdplaat en Biervliet.

De compagnie BLEMOND deed de zelfde vraag voor de schorren in de Wester-Schelde en hare zijtakken. — De vereeniging van inwoners van Staats Vlaanderen vroeg octrooi voor de schorren in het Zwin en elders, doch om wel te doen uitkomen dat zij niets anders vroeg dan schorren die in de concessie OTTEVAERE **niet** begrepen waren, voegde zij bij haar verzoek 9 afzonderlijke kaarten, waarop de plaatsen, alwaar zij wenschten te bedijken, aangewezen werden. — De generaal VAN DAMME vroeg de voorkeur boven deze; hij noemde bepaaldelijk »verdrongen landen bij Sluis, in de omstreken van Oostburg, Zuidzande en

Retranchement" (dus geheel het Zwin van af Bakkerspolder tot bij de Noordzee) en gaf voor het geheel op eene *aproximatieve grootte* van 1200 *arpents*, van welke uitgestrektheid evenwel hij slechts een derde *aproximatief* kon aanwijzen, terwijl de resterende $\frac{2}{3}$ in de overige gedeelten van het Zwin moest gezocht worden.

Zoo als de octrooijen werden gevraagd, zoo werden zij verleend, en even als het octrooi om schorren te bedijken bij Aardenburg, bij Schoondijke enz. geene de minste restrictie bevatte, maar integendeel in den uitgestrektsten zin bedoelde *alle* voor bedijking vatbare schorren bij Aardenburg en Schoondijke, zoo bedoelden ook de concessien *al de schorren* die, op hoedanige wijze dan ook, gedurende den termijn waarvoor de concessie werd verleend, ter aangewezenen plaatse zouden geboren worden.

De omstandigheid dat bij de concessien bepaaldelijk gesproken wordt van dadelijke bedijking der daarvoor vatbare schorren, en van de verplichting om de buitendijks blijvende desgelijks in te dijen, zoodra zij eene genoegzame uitgestrektheid zullen verkregen hebben, mag niet uit het oog verloren worden; want daardoor wordt geheel de kwestie *de plano* beslist. Zoo toch, gelijk bij de Conclusie van Antwoord is aangemerkt, de concessie alleen op het oog had de smalle strookjes schor, in 1805 ter aangewezenen plaats aanwezig, dan zouden de bepalingen omtrent de successieve indijkingen volmaakte onzin zijn, en dan zou een regt zijn verleend, hetwelk niet bestond en hetwelk nimmer zoude kunnen bestaan.

Na al het bovenstaande zou het overbodig kunnen geacht worden meer aan te voeren omtrent het tweede middel der verweerders, zoo het niet noodig ware te bewijzen wat bij de conclusien is gezegd, dat namelijk, op het tijdstip van den instel der onderhavige Actie, zij sints meer dan 48 jaren op geheel het Zwin de regten uitgeoefend hadden, zoo als zij die begrepen, en zoo als het eischend Bestuur niet alleen gedoogde, maar zeer uitdrukkelijk vorderde.

Uit het rapport van den hoofd-ingenieur van den 6 Augustus 1805 blijkt het, dat aan den concessionaris eene bepaalde wijze van bedijking voorgeschreven werd, met het doel om de verlanding van het Zwin sterker te doen toenemen.

Zoo was het dat, toen in 1814 de zuidelijke tak van het Zwin (de Aardenburger haven) was afgedamd — op zoodanige wijze dat de wateren der polders rond Aardenburg en van de wateringen van Slippendamme, onmiddellijk in den boezem waaruit de Diomedes-polder is bedijkt, gestort konden worden, — de bedijker genoodzaakt werd dat werk op te breken, de afdamming in eene andere rigting te bewerkstelligen, maar bovendien verplicht werd een kanaal door de Bewester-Eede-polder tot bij Sluis te graven, opdat door hetzelfde de hier bovengenoemde wateren door de Oostsluis, en dus meer dan 2000 ellen lager dan de bedijker zich had voorgesteld, in het voorste gedeelte van het Zwin zouden kunnen worden afgevoerd. — Dit zoo ontzettend kostbare werk werd den bedijker opgelegd om de verlanding van het achterste gedeelte van het Zwin te bevorderen, zoo als dan ook uit het getuigen-verhoor is gebleken dat die verlanding na de afsluiting der Aardenburger haven met reuzenschreden toegenomen is, en de Ganzeplaat zoodanig op- en aangewassen, dat zij dertien jaren later vatbaar werd om onder de benaming van Diomedes-polder ingedijkt te worden.

Of laatstgenoemde polder oorspronkelijk eene plaat was, daaromtrent zijn partijen het volkomen eens. De sub no. 3 overgelegde Kaart neemt bovendien allen twijfel daaromtrent weg. Geene de minste zwarigheid nogthans ontmoette het verlangen van den concessionaris om dezelve in te dijken, en de brief van den Administrateur der Domeinen van den 22 October 1827, in regten overgelegd, sub no. 4, bewijst dat er niet aan gedacht werd om eenige distinctie tusschen aan- of opwassen te maken, maar dat integendeel het Domein de concessie verstond zoo als zij door de verweerders wordt verstaan.

Bij Replik wordt gezegd dat het eischend Bestuur niet bekend was met den aard der gronden in de concessie begrepen, en dat al de daden van hetzelfde, waarop de verweerders zich beroepen, bloote gedoogzaamheid daarstellen, het gevolg van die onkunde; doch dit argument verwekt een pijnlijk gevoel, omdat het in zulk een lijnregten strijd is met de waarheid. Bij den beroepenen brief toch, bewijst de Administrateur der Domeinen dat hij tot in de kleinste bijzonderheden toe met den aard der in 1827 bedijkte gronden was bekend, want hij maakte distinctie tusschen de *schotbare* gronden, en de *niet schotbare*

zoo als bij art. 2 van het octrooi van indijking van den 10 Mei 1827 bepaald wordt »dat de onbegroeide gedeelten der ingedijkte schorren, gedurende de eerste vier of vijf jaren na de bedijking in weide gehouden, en eerst daarna gescheurd of geploegd zullen mogen worden.»

De brief van den Agent der Domeinen te Oostburg, van den 10 November 1828 met het daarmede in verband staande Proces-Verbaal van waardering der vloeijende schorren in het Zwin, welke stukken sub nis. 5 en 6 worden overgelegd, weerspreken al verder het aangevoerde argument. Bij dien brief wordt te kennen gegeven, »dat op het rekwest van den generaal VAN DAMME, als pachter van de schorren in het Zwin, strekkende om eene vermindering van pachtsom voor die schorren te bekomen, vermits een gedeelte derzelve in de Aardenburger haven- en Diomedes-polders is begrepen, gunstig is beschikt,» en wordt hij tevens uitgenoodigd, »om mede te werken tot de benoeming van deskundigen die den huurprijs voor de schorren bepalen zouden.» — Het bij den brief overgelegde Proces-Verbaal bewijst dat de waardering heeft plaats gehad en dat dierhalve het Domein even goed bekend was met de onbedijkte, als met de bedijkte gronden.

Van nog meerder beteekenis is de brief van den Agent der Domeinen te Sas van Gent van den 22 Maart 1843, geproduceerd sub no. 7, want daarbij wordt bepaaldelijk gehandeld over de gronden die verreweg het belangrijkste deel van de opgevorderde uitmaakten:

»Krachtens art. 5 van het contract van 8 Fructidor, Jaar XIII,» dus luidt deze brief, »waarbij aan nu wijlen den graaf VAN DAMME de schorren in het Zwin gelegen, voor een termijn van jaren in pacht zijn uitgegeven, zijn de regthebbenden van den generaal VAN DAMME verplicht om tot de bedijking over te gaan, zoodra zich eene voldoende hoeveelheid schorren aanbiedt, welke door deskundigen voor bedijkbaar verklaard worden, en bovendien de kosten van bedijking zullen kunnen dekken.

»Vermits nu een aanzienlijk bundertal schorren in het Zwin gevonden wordt, welke ontegenzeggelijk voor bedijking vatbaar zijn, en tot heden geen gevolg is gegeven aan het vervatte in art. 5 hierboven aangehaald, zoo neem ik, naar aanlei-

ding eener bij mij ontvangene resolutie van den minister van Financien van den 2 dezer, no. 89, de vrijheid, u te verzoeken mij te willen mededeelen welke de redenen kunnen zijn die de nakoming der verplichtingen in evengemeld artikel vervat, in den weg staan.”

Het Domein heeft later aan dezen brief eene geheel andere uitlegging zoeken te geven, dan er uit gelezen worden kan, doch dat wel degelijk bij dezelve de indijking van de gronden van af den Diomedes-polder tot boven de haven van Sluis, en dus de perceelen opgevorderd sub nis. 1, 2, 3, 4 en 5 werden bedoeld, blijkt uit het overgelegde stuk sub no. 10, zijnde het Proces-Verbaal van het verhandelde ten overstaan van den gedelegeerde van den Gouverneur van Zeeland, tusschen het Bestuur der Domeinen, de Concessionarissen en de Directie van den generalen Prins Willems-polder, gehouden te Sluis, den 29 Julij 1846.

Op pag. 18 hierboven is reeds opgegeven hoe de concessionarissen dadelijk na de ontvangst van den brief van 22 Maart 1843 zich bereid verklaarden om daaraan te voldoen; hoe de Prins Willems-polder als erkende eigenaar van een deel der schorren van af den Diomedes-dijk tot in de nabuurschap der haven van Sluis, verzocht dat bij de eventueel te verleenen vergunning tot bedijking, op zijne regten zou worden gelet, en hoe dit verzoek aanleiding gaf tot de bedoelde bijeenkomst; hoe de Prins Willems-polder onder zeker voorbehoud in de bedijking door de concessionarissen toestemde, maar hoe eindelijk, na tallooze démarches, het gouvernement in het voorbehoud van den Prins Willems-polder een voorwendsel vond om het uitreiken der vergunning op te houden.

Hoogst opmerkelijk is de brief, welke den 29 October 1847, en dus 15 maanden na de genoemde bijeenkomst, op last van den Gouverneur van Zeeland aan de concessinnarissen geschreven werd.

Bij die brief wordt te kennen gegeven:

» Dat de uitslag der zamenkomst op 29 Julij 1846, aan het Departement van Binnenlandsche zaken medegedeeld zijnde, dat Departement met dat van Financien in overleg is getreden, en dat beide zich vereenigd hebben met des Gouver-

neurs beschouwing, dat eene regeling der zaak niet overeenkomstig de bedoeling is tot stand gekomen, daar uit het Proces-Verbaal blijkt dat de onderhandelingen als slotsom, alleen eene toestemming tot bedijking der bewuste schorren hebben opgeleverd, waarbij men van weerszijden zich de daarop beweerde regten heeft voorbehouden.

» Dat, vermits alzoo de zaak niet bij minnelijke schikking is kunnen worden geregeld, het geraden is geoordeeld de begeerde indijking **voorloopig niet toe te stemmen; zijnde tot eene stellige afwijzing der betrokkene verzoeken voor alsnog niet overgegaan, ten einde gelegenheid te laten tot opruiming der gerezene bezwaren, door nadere onderhandelingen tusschen de betrokkenen.**»

Dat het den verweederen, zulke bescheiden voor zich hebbende, hard valt het Domein te hooren spreken van mindere bekendheid met den aard der zaak en van daden van gedoogzaamheid, dit zal gewis niemand kunnen misduiden.

Misschien zal het eischend Bestuur, hetwelk zoo vele argumenten bij de hand heeft om acten en schriften uit te leggen, ook de opgegevene willen verklaren; maar, dan vraagt men: welke verklaring zal er gegeven worden aan het Exploit, hetwelk op den 3 September 1844 aan de concessionarissen ten verzoeken van het Bestuur der Domeinen is betee-kend, en hetwelk wordt overgelegd sub no. 9?

Bij hetzelfde wordt den concessionarissen aangezegd:

» Dat bij art. 5 van opgemeld pacht-contract van den 7 Brumaire, jaar XIV, is bepaald dat de pachter voor de niet bedijkte schorren jaarlijks eene pacht van 600 franken (f 283,50) aan het Domein zal betalen tot dat er nieuwe bedijking zal plaats hebben.

» Dat na de bedijking van den Diomedes-polder in het jaar 1827 de generaal graaf VAN DAMME, eene vermindering van pacht van de niet bedijkte schorren heeft verzocht, en na *contradictoire schatting der huurwaarde van de schorren* heeft verkregen, en welke pacht is vastgesteld op eene som van f 75.

» Dat destijds evenwel slechts 75 bunders begroeide schorren bestonden, waarvan genoemde graaf VAN DAMME het genot had.

» Dat ondertusschen uit een proces-verbaal van openbare verpachtingen, gehouden ten verzoeken van den regthebbende van de concessie VAN DAMME, te Oostburg den 27 April 1844, ten overstaan van den notaris LOEFF, blijkt dat er thans 211 bunders, 42 roeden, 40 ellen schorren bestaan, welke zijn verpacht voor eenen termijn van zes jaren, aan verschillende personen voor eene som van f 508 in 't jaar, behalve nog eene groote plaat in 't Zwin, welke mede ter verpachting is aangeboden, doch uit hoofde van de geringheid van het gedane bod (f 65 niet) is verpacht geworden.

» Dat in gevolge de tegenwoordige grootere uitgestrektheid der onbedijkte schorren in het Zwin, en de hooge huur welke daarvan wordt genoten, de belanghebbenden in meergenoemde concessie VAN DAMME, noch met billijkheid, noch met regt aanspraak kunnen maken, om langer het voorregt van de, in het jaar 1827 verleende en hiervoren bedoelde, vermindering te genieten.

» Het Bestuur der Domeinen met de verminderde huur van f 75, zoo als die tot heden door de belanghebbenden in de concessie VAN DAMME, aan het Domein is betaald geworden, slechts genoeg neemt tot den 23 September 1843, en dat, te rekenen van dien dag, de huur voor de onbedijkte schorren in het Zwin, voor het vervolg zal behooren te worden betaald tegen het volle bedrag van f 283,50 (600 franken) jaarlijks, vastgesteld bij art. 5 van de Acte van admodiatie van den 7 Brumaire, jaar XIV."

Zoo er in geheel het geding een schriftuur aanwezig is, hetwelk boven elke interpretatie is verheven, dan is het wel ontegenzeggelijk dit exploit.

De pacht van f 283,50, voor de buiten de bedijking van de Sophia- en Austerlitzpolders blijvende schorren, was na de bedijking van de Aardenburger haven- en Diomedespolders tot op f 75 verminderd, omdat destijds slechts 75 bunders begroeide schorren buiten deze bedijkingen bleven. Deze hadden in 1844 eene uitgestrektheid gekregen van

211 bunders 42 roeden 40 ellen, welke bij proces-verbaal van 27 April 1844 in het openbaar verpacht werden voor 6 jaren, tegen eene som van f 508 in het jaar, en dit behalve eene groote plaat, welke niet is toegewezen geworden, omdat er slechts f 65 voor geboden werd. — Noch met billijkheid, noch met regt kon dus aanspraak gemaakt worden, om langer het voorregt van de verleende vermindering van huur te genieten, en daarom vorderde het Domein, te rekenen van den 23 September 1843, de oorspronkelijk gestipuleerde pachtsom van f 283,50.

Neemt men hierbij in aanmerking: dat de reeks van pacht-contracten der vloeijende schorren sinds 1806 tot op den instel der Actie, worden overgelegd sub nis. 11 tot en met 21; dat bij het verbaal van 27 April 1844, waarop het bestuur der Domeinen zich beroept, niet alleen de opgevorderde gronden van 1 tot en met 5 bepaaldelijk worden aangewezen, maar bovendien de groote plaat, van welker gedeelten sprake is sub nis. 6 en 7, dan moet men boven alle tegenspraak bewezen vinden, *dat het Domein al de gronden in het Zwin tot in de kleinste bijzonderheid kende, en altijd van oordeel is geweest dat dezelve in de concessie zijn begrepen; dat het nimmer distinctie heeft gemaakt tusschen aanwassen, opwassen, platen of eilanden, maar dat het de regten der concessionarissen altijd heeft erkend, en bij het beroepen exploit zeer uitdrukkelijk heeft gesanctionneerd; zoo als dan ook uit den brief van den agent der Domeinen van 22 Maart 1843, in verband met het verbaal van het verhandelde in de comparitie van 29 Julij 1846, en den brief, namens den Gouverneur van Zeeland geschreven den 29 October 1847, bevestigd wordt: „ dat niet alleen het regt om de opgevorderde gronden te bedijken aan de verweerders werd toegekend, maar dat de indijking van die gronden als eene verplichting werd gevorderd.”*

Ad. III.

Het derde middel, door de verweerders aangevoerd, bestaat daarin, dat zij op de opgevorderde perceelen de zelfde regten door verjaring hebben verkregen als die welke zij voortdurend en onafgebroken op de andere gedeelten van het Zwin uitgeoefend hebben.

Dit middel steunt op twee gronden; den aard van het contract namelijk, tusschen de verweerders en den staat gesloten, en de wijze waarop hetzelfde sinds eene halve eeuw is uitgelegd en uitgevoerd.

Na de omkeering van zaken in 1814, en vooral na de oproeping door den Domeinraad tot het indienen hunner titelen aan al diegenen welke regten vermeenden te hebben op bedijkte of onbedijkte gronden, begrepen in de concessien OTTEVAERE, BLEMOND en VAN DAMME, ontstonden verschillende processen tegen de twee eerstgenoemde compagnien, en zocht elk der litigerende partijen den aard der acten van concessie uit te leggen zoo als het haar het best te pas komen kon. Nu eens deed men de concessie voorkomen als eene onbepaalde beschikking over den eigendom; dan wederom werd dezelve uitgelegd als een gewoon pacht-contract, en men ging zoo ver van de uitgifte te qualificeren »een gemengd contract van pacht, met aanneming van werk of diensten.»

De processen, namens den staat gevoerd tegen OTTEVAERE en BLEMOND tot betaling van achterstallige huurprijzen en ontruiming van landen, gaven aanleiding dat in regten aangenomen werd: »Dat de concessien moesten beschouwd worden als uitgiften van overstromende en nog onbruikbare gronden, ten einde dezelve door bedijking te verbeteren en tot vruchtbare landen te maken, onder een vrij genot van den alzo te verkrijgen grond, gedurende eenen langen tijd en tegen eenen zeer matigen prijs; en dat die concessien alzo alle vereischten in zich vereenigden van het dus genoemd erfpachtsregt of erfpachtsgunning.»

De voormalige Arrondissements-Regtbank te Middelburg was de eerste die de concessien uit dit oogpunt beschouwde. Het Hof van Zeeland deelde bij een arrest van den 8

Februarij 1842 de zienswijze van de regtbank, en deze beslissing had ten gevolge dat voortdurend door beide collegien voor vast werd aangenomen: »dat de regten en verplichtingen, voortvloeiende uit concessien of uitgiften tot bedijking tusschen den uitgever en den concessionaris, volgens de regelen van het erfpachtsregt moeten beoordeeld en toegepast worden.»

Sedert de eerste beslissing staat dit beginsel vast. — Het eischend Bestuur heeft hetzelfde bij alle latere procedures, het zij eischende, het zij verweerende, tot grond van eisch of verweering gelegd, en de regterlijke beslissingen tot in het allerhoogste ressort, hebben het principe gesanctionneerd. Vast staat het dus dat de uitgifte ter bedijking van de overstroomde gronden in het Zwin, tusschen den uitgever en den concessionaris, eene erfpachtsgunning daargestelt, en dat aan den concessionaris op die gronden al de regten van een erfpachter toekomen.

Het erfpachtsregt, zegt art. 767 van het Burgerlijk Wetboek, is een zakelijk regt om het volle genot te hebben van een aan een ander toebehoorend onroerend goed, onder gehoudenheid van aan laatstgemelden, als eene erkenning van zijn eigendom, eene jaarlijksche pacht te voldoen. — De erfpachter, zegt het volgende artikel, oefent al de regten uit welke aan den eigendom van het erf verknocht zijn.

De gronden in het Zwin werden als verdronken landen, en onder de algemeene benaming van Aanwassen, in erfpacht uitgegeven, met het doel om dezelve door bedijking te verbeteren en tot vruchtbare landen te maken, zoodra zij daartoe de geschiktheid en de noodige uitgestrektheid zouden verkregen hebben . . . Mitsdien was aan de dadelijk aanwezige gronden het regt verknocht op alle toekomstige, die zouden geboren worden, en zonder dit zouden de regten en verplichtingen, uit de erfpachtsgunning voortvloeiende, onuitvoerlijk en onbestaanbaar zijn.

Te regt hebben de verweerders alzoo bij Dupliek geposeerd, dat in elk geval, en zelfs al had het getuigen-verhoor eenen gewenschten uitslag voor het eischend Bestuur gehad, dit dan nog in niets de verweerders zoude kunnen benadeelen, vermits zij, volgens de eigene stellingen van het eischend Bestuur, beschouwd moettende worden als erfpachters

van de tijdens de uitgifte der concessie in het Zwin aanwezige schorren, daaruit van zelve voortvloeit dat zoo later eilanden of platen in den zeearm, of voor die schorren zijn ontstaan, deze aan den concessionaris als erfpachter moeten volgen.

Onnoodig is het bij de bestaande regterlijke beslissingen in ontwikkelingen te treden van het Fransche regt, opzigtens de erfpachtsgunning; want ofschoon in den Code Napoléon niet genoemd, bestond dat regt en werd het erkend. — ASSER leert dit in zijn bekend werk over het Nederl. Burgerlijk Wetboek op pag. 275, § 393, terwijl dit nader bevestigd wordt door DENISARD, Voce Emphytéose, en door MERLIN in zijn Répertoire, op het zelfde woord.

Behalve op den aard van het contract, steunt het derde middel op de wijze waarop het sinds eene halve eeuw is uitgevoerd en toegepast.

Die wijze van uitvoering, zoo als de verweerders verstonden en zoo als het eischend Bestuur vorderde, is hierboven zoo breed uiteengezet en door productie van stukken zoo zeer bewezen, dat het overbodig is daarop terug te komen, of meer te doen dan te herinneren: hoe in 1843 de concessionarissen werden vermaand aan hunne verplichtingen te voldoen door de vijf eerste der opgevorderde perceelen te bedijken, en hoe het gouvernement in 1847 als eenige reden waarom de vergunning tot het tot stand brengen van die indijking niet dadelijk werd uitgereikt, opgaf de met den Prins Willems-polder gerezene geschillen over de uitoefening van deszelfs regt van eigendom op een deel van de te bedijken gronden; hoe door het Exploit van wege het Bestuur der Domeinen op 13 September 1844 aan de verweerders beteekend, alles wat het eischend Bestuur zegt van zijne mindere bekendheid met de gelegenheid en den aard der gronden, en van daden van gedoogzaamheid, wordt weersproken, maar hoe hetzelfde in tegendeel eene bevestiging bevat van het verledene en formele vernieuwing voor het toekomstige.

Voor eene andere uitlegging is het Exploit niet vatbaar, want toen het Bestuur der Domeinen voor de Arrondissements-Regtbank te Middelburg betrokken was tot teruggave aan den Prins Willemspolder van gronden in den ring der bedijking van den Diomedes-polder begrepen, en van vloeiende schorren, nu vastgehecht aan de sub 1, 2 en 3 opge-

vorderde perceelen, bestreed het Bestuur deze vordering, door aan te voeren dat de gronden aan de concessie VAN DAMME in erfpacht waren uitgegeven, en het ondersteunde het bijgebrachte middel van verjaring door productie van een verbaal van verpachting, waarop de verweerders zich thans beroepen, *volhoudende dat die verpachting door den erfpachter moest gelden als eene daad van in bezit neming en van beschikking over den eigendom, door den uitgever van de erfpacht.*

Opmerkelijk is de considerans van het Hof van Zeeland bij deszelfs arrest van 6 November 1844, waarbij het proces in nadeel van het Domein werd beslist.

»Overwegende,» zegt hetzelfde, »dat de geïntimeerde (het Bestuur der Domeinen) niet heeft bewezen dat eene zoodanige daad van in bezit neming of van eigendom opzigtelijk de gereclameerd wordende gronden is gepleegd, *althans vóór de openbare verpachting van schorren, welke ten behoeve van den concessionaris op den 23 October 1820 ten overstaan van den notaris VAN DER WEELEN heeft plaats gehad.*» Immers, uit deze overweging blijkt, dat het Hof even als de Regtbank die openbare verpachting van 23 October 1820 als eene daad van in bezit neming door het Domein beschouwde.

Het beroep op deze daad van het Domein, waardoor het de handelingen van de concessionarissen als de zijne wilde beschouwd hebben, en gelijk zij dan ook als zoodanig door den Regter werden beoordeeld, wordt door het eischend Bestuur bestreden door te zeggen: „Dat dit verdedigingsmiddel, tegen anderen zijnde aangevoerd, moet beschouwd worden als *Res inter alios acta* . . . !” De verweerders gelooven dat de kieschheid niet gedooft op zoodanig argument te antwoorden, want het zou moeilijk zijn om zonder het eischend Bestuur te kwetsen, deze redenering te qualificeren of het onhoudbare daarvan te doen uitkomen.

Die zelfde condescendance voor het eischend Bestuur en deszelfs pleitbezorgers wêrhoude de verweerders om te doen uitkomen, hoe in dit geding gebruik gemaakt wordt van stukken, door de verweerders aan den een of aan den anderen toevertrouwd, en hoe de wapenen die zij leverden tot bescherming van hun regt, nu tegen hen worden gekeerd tot een tegenovergesteld einde.

Dat de verweerders regten door verjaring hebben verkregen, staat vast tusschen partijen; want het eischend Bestuur zegt bij Replik »dat het betalen en ontvangen van den canon wegens het regt van indijking van al de schorren in het Zwin aan de gedaagden *geen meer regt kan geven dan het Decreet hun gegeven heeft, of zij door verjaring hebben verkregen.*»

Welke stellingen het eischend Bestuur ook moge voorstaan, zal het nogthans even min als iemand ter wereld willen tegenspreken, dat het heffen van eenen canon het karakteristiek kenteeken oplevert van eene uitgifte in erfpacht.

Aanvankelijk, en toen nog *niets* was ingedijkt, bedroeg de erfpachtsrente 1500 francs. Toen *een gedeelte* was ingedijkt en de rente voor dat gedeelte werd verhoogd tot zeven francs twintig centimes per bedijkten bunder, werd dezelve voor de buiten blijvende gronden tot zes honderd francs verminderd. Overeenkomstig de bepalingen van het Decreet en opgevolgde Acte »*Le concessionnaire payera une somme de six cent francs pour les parties des terrains qui ne sont pas encore susceptibles d'être compris dans l'enceinte des digues, et ce jusqu'à nouvel endiguage,*» werd na de tweede en derde bedijking de rente van 600 francs verminderd in evenredigheid van het ingedijkte bundertal; maar toen na die tweede en derde bedijking de buitengronden zoo zeer toenamen dat verdere bedijkingen zouden kunnen ondernomen worden, werd betaling der rente op den ouden voet van 600 francs gevorderd. — Zonneklaar bewijst dit, gelijk zoo herhaaldelijk is gezegd, dat geheel het Zwin in de concessie is begrepen, en dat de regten van de verweerders, verkregen door de verjaring waarvan het eischend Bestuur spreekt, alle gronden, van welken aard ook, in dien zeearm betreffen; zoo dat gemeld bestuur ten eenenmale de bevoegdheid mist om regten te komen betwisten, die hetzelfde gedurende eene halve eeuw heeft erkend; voor de uitoefening van welke de gestipuleerde renten voortdurend zijn betaald en ontvangen, en op welke uitoefening, die het Domein als verpligting vorderde, het Bestuur zich in regten heeft beroepen tegen derden als eenen titel tot verkrijging van eigendom.

Maar wanneer ook de ingestelde regtsvordering niet reeds ware verjaard, luidens art.

2004 van het Burgerlijk Wetboek, door de daden van het eischend Bestuur, dan is zij het in elk geval omdat der verweerderen erfpachtsregt door verjaring boven alle tegenspraak is verheven.

DE GROOT leert in zijne *Inleiding tot de Hollandsche Regtsgeleerdheid*, IIde boek, 40 deel, § 12: » Erfpachtsregt wordt bekomen door verjaring; dat is zoo, wanneer het goed een derde deel van honderd jaren als erfpachtsgoed is gebruikt.»

VOET ad Lib. VI tit. III, Pandectorum no. 5, heeft de leer van DE GROOT overgenomen, en in de noot van Mr. SCHORER op de aangehaalde plaats wordt dit nader toegelicht.

Bij VOET wordt gelezen: » Apud nos praescriptione tertiae partis centum annorum acquiri Emphytensin testatur GROTIUS. Et si tanto temporis spatio uniformem quis praestiterit annuam solutionem pro praedii usu, in dubio praesumendum est eum jure Emphytenticario rem possedissee; sic ut ad annum illud in posterum exsolvendum paratus expelli nequeat etc. etc.»

In het onderhavige geschil staat volgens regterlijke beslissingen in het hoogste ressort, onwrikbaar vast: » Dat de regten en verplichtingen uit de concessie, tusschen den concessionaris ontstaan, moeten beoordeeld en toegepast worden volgens de regelen van het erfpachtsregt.»

Het eischend Bestuur heeft steeds, het zij eischende het zij verweerende, het vastgestelde principe tot grondslag van eisch of van verweering gelegd, en reeds in 1842 vond het een hoofdmiddel van verdediging daarin: dat het Zwin in erfpacht was uitgegeven en het toen reeds sinds meer dan dertig jaren de onbeperktste daden van bezit en van eigendom door zijne erfpachters uitgeoefend had.

De erfpachtsrente is regulier betaald en ontvangen, volkomen overeenkomstig de bepalingen van het concessioneel decreet en de opgevolgde acte. — Mitsdien staat het ook vast:

*Dat, onverminderd alle andere regten, hierboven in het breede ontwikkeld, de verweerd-
ders op de opgevorderde perceelen de zelfde regten door verjaring hebben verkregen als
die welke zij voortdurend onafgebroken en onbetwist op al de andere gronden van het Zwin
uitgeoefend hebben.*

Met het oog op dit alles durft de steller zich vleijen de bij den aanvang gestelde vraag,
of dit proces eerlijk en regtvaardig is, en of het met de wet kan verdedigd worden, in den
zin der verweerdters te hebben opgelost.
